

www.humak.fi

Opinnäytetyö

”Kuulen kutsun kaupunkitarinoiden”

Karttoja osallisuuden edistämiseen kulttuurisin keinoin Sanoittamalla kaupunginomistajaksi – hankkeen näkökulmasta

Virva Hyvärinen

Yhteisöpedagogi YAMK
(90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
01/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (Ylempi AMK)

Tekijät: Virva Hyvärinen

Opinnäytetyön nimi: Kuulen kutsun kaupunkitarinoiden. Karttoja osallisuuden edistämiseen kulttuurisin keinoin Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeen näkökulmasta.

Sivumäärä: 63 ja 3 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Pia Lundbom

Työn tilaaja(t): Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistehtävässä tarkastellaan osallisuuden sekä yhteisöllisyyden teemoja kaupunkiyhteisöjen näkökulmasta. Sen tarkoituksena on tuottaa tietoa Humanistisen ammattikorkeakoulun toteuttamasta Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeesta, joka järjesti valtakunnallisen laulujen sanoituskilpailun syksyllä 2018. Hanke toteutettiin yhteistyössä Turun, Imatran sekä Riihimäen kaupunkien kulttuuritoimien kanssa ja sen rahoittaja oli Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Sanoittamalla kaupunginomitajaksi hankkeen tavoitteena oli luoda kenelle tahansa mahdollisuus tuottaa omaehtoista taidetta ja luoda kilpailuun osallistuneille osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksia kulttuurisin keinoin. Tämän kehittämistehtävän tarkoitus on tuottaa tietoa hankkeen sisällöllisten tavoitteiden toteutumista ja sen aineisto koostuu kilpailuun osallistuneista sanoituksista sekä kilpailuun osallistuneiden haastatteluista. Analyysissä on hyödynnetty narratiivista analyysiä sekä sisällönanalyysiä.

Työssä esitellään sanoituskilpailuun osallistuneita sanoituksia ja luodaan katsaus niiden sisältöihin ja kuvataan, minkälaisia osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksia sanoituksissa ilmenee. Työssä tarkastellaan myös kilpailuun osallistuneiden sanoittajien kokemuksia sanoittamisprosessista. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tarkastellaan sosiaalipedagogiikan sekä Bourdieun pääomateorian tulokulmista ja nämä tieteenalat kietoutuvat toisiinsa erilaisten kaupunkiyhteisöjen maisemiin sanoitusten avulla.

Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeen tavoitteiden toteutumisesta ja tämän kehittämistehtävän tuloksista voidaan todeta, että kulttuurisen osallisuustyön kautta kyetään tuottamaan osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksia. Samalla voidaan myös todeta työskentelyn vaativan edelleen pohdintaa, millä tavoin tavoitetaan myös sellaisia yksilöitä, joilla ei ole aiempaa kokemusta taiteen- ja kulttuurin omaehtoisesta tuottamisesta.

Tuloksia tarkastellaan Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeen näkökulmasta, mutta siinä luodaan myös katsaus eri alojen toimijoiden yhteistyöverkostoisiin ja todennetaan, kuinka kulttuurista osallisuustyötä voidaan toteuttaa myös laajemmin eri alojen työkentillä.

Asiasanat: osallisuus, yhteisöllisyys, taide, kulttuuri, kokemus, kaupunki

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master of Humanities, Community Educator

Author: Virva Hyvärinen

Title: I can hear the call of urban stories. Paths to promote participation through cultural means from the perspective of the Sanoittamalla kaupunginomistajaksi – project.

Number of Pages: 63 and 3 attachment pages

Supervisor(s): Pia Lundbom

Subscriber(s): Humak University of Applied Sciences

This research-based development assignment will observe themes of participation and communality from urban community point of view. Humak University of Applied Sciences implemented Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -project and part of project was national song lyrics writing contest and the goal of this development assignment is to produce information from the project. The project was implemented in cooperation with cultural affairs from Cities of Turku, Imatra and Riihimäki. Ministry of Education and Culture as a financier.

The goal of the Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -project was to provide a possibility to create self-motivated art for everyone and to give experiences of participation and communality using all kind of cultural means. This research-based development assignment is observing how did content goals were reached at the Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -project, lyrics and interviews of competitors as an material for research. Methods of analytical were narrative analysis and content analysis. The contents of the lyrics and how they portray themes of involvement and communion is presented as part of the work. Theoretical framework of this thesis is built with help of the concepts of social pedagogic and Bourdieus theory of distinction.

How the goals of the Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -project were reached shows how cultural participation work can create experiences of participation and communality. But also, it shows a need for the field of cultural participation to figure out new ways how to reach individuals who has no previous experience how to create self-motivated art or culture.

The findings are monitored from Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -project point of view but it is also a review of networks between different organizations and it shows how cultural participation can be used widely in various fields.

Keywords: participation, communality, art, culture, experience, city

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hanke käytännössä	8
1.2	Tarinoiden tulkitsijasta	10
2	MITEN KERTOJA NÄISTÄ LAULUISTA, MITEN TARKASTELLA NÄITÄ TARINOITA?.....	12
2.1	Evaluatation tuulia.....	12
2.2	Kerronnallisesta tutkimuksesta sekä opinnäytetyön prosessin etenemisestä	14
3	OSALLISUUDEN MONINAISESTA MAAILMASTA	16
3.1	Osallisuus kulttuuripolitiikan kentällä.....	16
3.2	Kulttuuriset tarinat arjen sanoittajina	19
3.3	Sosiaalipedagogiikasta sosiologiaan	20
3.4	Osallisuus ja yhteisöllisyys kaupunkitarinoiden tulkinnassa	23
4	MONIÄÄNISIÄ TARINOITA JA TARINOIDEN SANOITTAJIA.....	26
4.1	Sanoitusten saloja.....	27
4.2	Useista tarinoista tiivistettyihin teemoihin.....	29
4.3	Kutsu kuulla juuri sinua, sanoittaja!	32
5	TARINAA TARINOISTA – KAUPUNKILAULUJEN SATOA.....	35
5.1	”Minun kotini, meidän kaupunkimme – karttoja yhteisöllisyyden äärille” ..	36
5.2	”Rakkauden janoa ja tunteen paloa – osallisuuden eri äärlaidoilla”	38
5.3	”Vanha uusi tarina - sanoituksia kotiinpaluusta, menneistä ajoista ja nuoruuden tuokiokuvista”	41

5.4	”Hämärien kujien tuolla puolen – osattomuuden oloiloja ja kriittisiä kannanottoja”	43
6	MITÄ EVALUAATION TUULET TOIVAT TULLESSAAN?	46
6.1	Kokemuksista sekä kilpailuun osallistujista	47
6.2	Lauluista laajempiin näkökulmiin	52
6.3	Yhteisöpedagogit sanoittamisen äärellä.....	55
7	VIELÄ VIIMEISET SANAT SANOTUISTA.....	59
	LÄHTEET	64
	LIITTEET	71

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuulla ja ymmärtää ihmisten kokemuksia omista elinympäristöistään, osallisuuden sekä yhteisöllisyyden tunteista sekä tarkastella miten näitä voidaan lisätä kulttuurisin keinoin. Se on kerronnallinen evaluaatiotutkimus Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen kaupunkilaulujen sanoituskilpailusta, jonka kautta etsittiin uusia kaupunkilauluja, kertomuksia arjesta ja juhlasta, erilaisia kuvauksia kenen tahansa kaupunkilaisen elämästä.

Hankkeen taustalla oli ajatus, että luomalla kulttuurisia osallisuuden kokemuksia pystytään lisäämään ihmisten osallisuutta sekä hyvinvointia niin paikallisesti kuin yhteiskunnallisella tasolla (Hankehakemus 2017). Osallisuus näkyy vahvasti tämän päivän yhteiskunnan eri rakenteissa ja siitä puhutaan niin yhteiskunnan, yhteisöjen kuin yksilöiden näkökulmista. Osallisuus ja sen edistämisen kehittäminen eri yhteisöissä sekä laajemmin toimialalla on myös yksi keskeinen yhteisöpedagogi ylempi AMK tutkinnon tekijä, joten opinnäytetyöni tarjosi minulle erittäin mielenkiintoisen näköalan osallisuustyön tarkasteluun toimialan kehittäjän näkökulmasta. Käsitteenä osallisuutta voidaan määritellä yksilön kuulumisena sekä vaikuttamisena yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Osallisuus voidaan myös käsittää valtion velvollisuudeksi mahdollistaa sekä tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan, jolloin se määrittelee myös poliittisten yhteisöjen toimintatapoja. (Bäcklund, Häkli & Schulman 2002, 7; Lindholm 2015b, 14.)

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen toteuttamisesta vastasi Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Hankkeen rahoittajana oli Opetus -ja kulttuuriministeriön (OKM) kehittämishankeprojekti, jonka kautta tuettiin kulttuuripolitiikan strategian 2025 ja hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista. Kaikkien näiden OKM:n tukemien hankkeiden teemana oli osallisuuden sekä kulttuuriin osallistumiseen vahvistaminen. (Opetus -ja kulttuuriministeriö 2017b.) OKM:n kulttuuripolitiikan strategia 2025:ssä on määritelty kulttuuripolitiikan tavoitteiksi luovan sekä taiteellisen työn tekemisen edistäminen, väestöryhmien taiteeseen ja kulttuuriin osallistumisen erojen vähentäminen sekä kulttuurin perustan vahvistuminen ja jatkuminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 34).

Humakilla on pitkä kokemus osallisuuden lisäämisestä kulttuurisin keinoin. Vetovoimaa kulttuurikeskuksiin -hanke 2014-2015 toteutettiin yhteistyössä pääkaupunkiseudun kulttuurikeskusten kanssa. Hankkeessa tehtiin osallistavia toimintakokeiluja ja tutkittiin laajasti, miten ei-kävijöistä saadaan kävijöitä ja kävijöistä osallisia. (Lindholm 2015a, 9.) Vuosina 2015-2017 Humak ja Yhteismaa Ry toteutti Lähellä Lähiössä -hankkeen. Hankkeessa tuotettiin toimintakokeiluiden avulla tietoa siitä, miten nk. eriytyneissä lähiöissä voitaisiin lisätä yhteisöllisyyttä ja saada aikaan osallisuuden kokemuksia. (Lindholm 2018, 10–11.)

Lähellä Lähiössä -hankkeen aikana toteutettiin myös sanoituskilpailu, josta innostus järjestää uusi sanoituskilpailu, Sanoittamalla kaupunginomisajaksi, syntyi. Hanke toteutettiin yhteistyössä Turun, Imatran sekä Riihimäen kaupunkien kulttuuritoimien kanssa. (Hankehakemus 2017.) Laki kuntien kulttuuripalveluista velvoittaa kuntia järjestämään jokaiselle kuntalaiselle tasa-arvoisesti kulttuuripalveluita. Näiden palveluiden tulisi edistää kuntalaisten osallisuutta, yhteisöllisyyttä, paikallisen identiteetin kehittymistä, hyvinvointia sekä kulttuurista vuorovaikutusta. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.) Hanke tarjosi osallistuville kunnille lain velvoittamia kulttuuripalveluiden toteuttamistapoja sen jokaisella taholla. Sanoituskilpailu oli avoin kaikille eikä osallistumiselle ollut mitään taiteellisia tai musiikillisia vaatimuksia. Tavoitteena oli luoda sanoituskilpailun kautta osallisuuden kokemuksia niin yksilöille kuin koko kaupunkiyhteisölle, kuulla kaupunkilaisten omia tarinoita niin arjesta kuin juhlasta. Oleellisessa roolissa oli jokaisen sanoittajan omakohtainen kokemus kaupungista ja saada juuri näitä sanoittajilleen merkityksellisiä tarinoita esille. (Hankehakemus 2017.)

Humakilla on pitkät perineet myös erilaisten osallistavien hankkeiden tutkijana ja näiden pohjalta on tuotettu muun muassa Ei-kävijästä osalliseksi – osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla (Lindholm 2015) sekä Lähiöiden osallisuuskirja (Lindholm 2018). Aiemmat Humakin tutkimukset kulttuurialalla ovat kuitenkin suuntautuneet pääasiassa kävijätutkimuksiin, mutta kulttuuristen toimenpiteiden henkilökohtaisten merkitysten ja osallisuuden kokemusten määrittelyä laajemmin ei ole tehty. Myös Jutta Virolainen (2015a, 85–86) nostaa esiin, että kulttuurialan tutkimukset ovat keskittyneet keräämään tietoa pääasiassa ulkoisesta näkökulmasta eli tutkijan näkökulmasta eikä sisäisestä näkökulmasta eli tutkittavan näkökulmasta. Hän muistuttaa, että kulttuurisia interventioita tutkittaessa, mielenkiinto tulisi jatkossa suunnata

enemmän interventoiden vaikuttavuuteen yksilöiden näkökulmasta ja tuoda enemmän esiin kokemusten osuutta ja niiden merkityksiä tutkittaville.

Tälle opinnäytetyölle on siis tilauksensa ja työni tarkastelun kohteena ovat Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailuun osallistuneet sanoitukset, kaupunkitarinat sekä sanoittajien omakohtaiset kokemukset sanoittamisprosessista. Sen aineistona ovat kilpailuun osallistuneiden sanoitusten lisäksi toteuttamani sanoittajien haastattelut ja omat havainnointini hankkeen aikana. Yhdessä sanoitusten ja sanoittajien kokemusten kautta syntyy tämän opinnäytetyön kautta uusi tarina, jota minä tulkiten ja sanoitan. Esittelen kilpailuun osallistuneiden sanoitusten sisältöjä omana kappaleena opinnäytetyön lopussa ja niiden tulkintaan on vaikuttanut koko tämä matka, jonka taitaisin niin hankkeen kuin opinnäytetyön tekemisen aikana.

1.1 Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanke käytännössä

Esittelen tässä luvussa lyhyesti, miten hanke toteutettiin käytännössä ja pohjaan tietoni hankehakemukseen (2017) sekä kilpailun Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -verkkosivustoon www.biisisanoittamo.fi.

Kilpailu järjestettiin yhteistyössä Turun, Imatran sekä Riihimäen kulttuuritoimien kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös Turussa Kirjan Talon sekä Rock Academyn kanssa.

Kilpailu oli avoin jokaiselle Suomen kaupungin tai kylän asukkaalle ja siihen sai osallistua ilman mitään kulttuurisia tai taiteellisia vaatimuksia. Hanke pyrki tavoittamaan myös epätyypillisiä kulttuurinkuluttajia, ei-kävijöitä, eli ihmisiä, jotka eivät välttämättä kuluta tavanomaisia kulttuuripalveluita ja joilla ei ole ennestään kokemusta sanoittamisen maailmasta.

Kilpailua markkinointiin eri väylien kautta ja siinä hyödynnettiin erikseen kilpailua varten tuotettua logoa, jotta markkinointi sekä tiedottaminen olisi yhteneväistä. Tiedottamisessa hyödynnettiin myös yhteistyökumppaneiden logoja. Esittelen nämä logot liitteessä 1. Tiedotuksen pääväylä oli kilpailun verkkosivusto (www.biisisanoittamo.fi) sekä kilpailun Facebook-sivusto, joita hyödynnetään jatkossa Humakin seuraavissa hankkeissa. Lisäksi kilpailua mainostettiin jokaisen kilpailuun osallistuneen kaupungin omien viestintäkanavien kautta, mm. verkkosivustoilla sekä kaupunkien

Facebook-sivustoilla. Myös kilpailuun osallistuneiden kaupunkien paikalliset lehtime-
diat julkaisivat uutisia hankkeesta.

Kilpailu oli käynnissä ajalla 1.8.2018-30.11.2018 ja siinä oli neljä sarjaa: 1) Valtakun-
nallinen sarja 2) Imatra-sarja 3) Turku-sarja sekä 4) Riihimäki-sarja. Tämän lisäksi
Imatralla järjestettiin kaupungin pubien välinen erillinen sanoituskilpailu. Kaupunki-
sanoituskilpailun säännöt olivat yksinkertaiset: sanoitusten tuli olla suomen-, ruotsin-
tai englanninkielisiä ja ne tuli olla kilpailijan itse kirjoittamia ja ennen julkaisematto-
mia. Muilla kielillä osallistuminen oli myös mahdollista, mutta tällöin sanoitukseen tuli
liittää mukaan suomennos. Sanoitusten ei tarvinnut kuvata suoranaisesti jotain tiettyä
kaupunkia eikä niissä ollut vaatimuksena mainita kaupunkia tai sen paikkoja. Sanoitus
sai siis kuvata niin tunne-, kokemus-, maku- tai muistojen maailmoja.

Kilpailun aikana hanke järjesti yhteistyökumppaneiden kanssa sanoittamoita eli ta-
pahtumia, joissa oli paikalla sanataiteen sekä musiikkialan ammattilaisia. Osallistujat
saivat halutessaan ohjausta ja ideoita sanoituksen työstämisen aloittamiseen sekä nii-
den jatkotyöstämiseen. Sanoittamoita järjestettiin Turussa, Imatralla, Riihimäellä
sekä uutena aluevaltauksena verkossa. Tilaisuuksiin ei pääasiassa tarvinnut ilmoittau-
tua etukäteen ja niitä järjestettiin useampia kilpailun ollessa käynnissä. Palautetta sa-
noitukselleen sai myös halutessaan lähettämällä sanoituksen kilpailun järjestävälle ta-
holle. Palautteen antoi sanataiteen ammattilainen.

Sarjoista valittiin yksi voittajasanoitus, jonka lisäksi jokaisesta sarjasta palkittiin sa-
noituksia kunniamaininnoilla. Voittajasanoitukset sävellettiin ja ne esitettiin kaupun-
kien omissa valituissa kesätapahtumissa kesällä 2019. Valtakunnallisen sarjan voitta-
jasanoitus esitettiin Helsinki-päivän tapahtumassa. Turun, Riihimäen sekä valtakun-
nallisen sarjan voittajasanoitukset työstettiin sekä esitettiin Turun Rock Academyn
toimesta ja Imatran sarjan voittajasanoituksen sävelsi ja esitti Heikki Pöyhä orkeste-
reineen. Jokainen kantaesitys videotaltioitiin ja niistä tehtiin musiikkivideot, jotka löy-
tyvät kilpailun internetsivuilta www.biisisanoittamo.fi. Kaupungit saivat luvan käyttää
tallenteita haluamallaan tavalla tulevaisuudessa.

Kilpailuun osallistui noin kaksisataa sanoitusta ympäri Suomea. Pääasiassa sanoittajat
osallistuivat kilpailuun yhdellä sanoituksella, mutta osa lähetti useammankin sanoi-
tuksen, eräs osallistuja jopa kahdeksan. Sanoitusten lähetyksen yhteydessä osallistu-
jilta kysyttiin demografisia taustatietoja. Sanoittajien keski-ikä oli viisikymmentäyksi

vuotta, joista nuorin osallistuja oli 13-vuotias ja vanhin 92-vuotias. Naisia osallistujista oli noin kuusikymmentä prosenttia. Lähes puolella osallistujilla oli ammatillinen tai ylioppilaskoulutustausta. Korkeakoulutasoinen tutkinto oli reilulla kolmellakymmenellä prosentilla ja peruskoulutus noin kahdellakymmenellä prosentilla.

1.2 Tarinoiden tulkitsijasta

Lähdin itse työstämään opinnäytetyötä melkein kuin sattumalta. Olin juuri aloittanut yhteisöpedagogi ylempi AMK opinnot Humakissa ja törmäsin koulun infopostien seasta hankkeen verkkosivustoille, jossa kansalaisia kutsuttiin osallistumaan sanoituskilpailuun seuraavilla saatesanoilla:

Laulujen sanoituksilla on parhaimmillaan kyky puhutella ja liikuttaa kuulijaa. Niillä on myös kyky sanoittaa ihmisen ja alueen identiteettiä. Uskomme, että kaupunkien tarinat ovat vielä suurelta osin kirjoittamatta ja tämän kilpailun avulla haluamme houkutella niitä esiin. Toisin sanoen – haluamme haastaa ihmiset kirjoittamaan omasta elinympäristöstään omin sanoin ja omasta näkökulmastaan. Oletko sinä etsimämme uusi urbaanin maiseman tulkki? (Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -verkkosivusto.)

Nämä saatesanat puhuttelivat myös minua ja saivat innostumaan hankkeesta ja sitä myöden opinnäytetyön tekemisestä. Musiikki ja laulut ovat minulle erittäin merkityksellisiä, niiden seikkaillessa mielessäni päivittäin, voisin melkein todeta, että joka hetki. En osaa soittaa mitään soitinta, mutta olen laulanut pienestä pitäen, pääasiassa itsekseni. Ääneen ja äänettömästi, hiljaa ja huutaen. Musiikkimakuni määrittää minua ja identiteettiäni, paikkoja joihin suuntaan, ihmisiä, joita kohtaan. Myös tarinat, kertomukset sekä kirjoittamisen maailma ovat olleet minulle tärkeitä elementtejä niin henkilökohtaisessa- kuin työelämässäni. Ymmärrän ylipäätään maailman rakentuvan pienistä ja isoista tarinoista niiden ohjaten merkityksellisesti ihmisten elämää. Minkälaista tarinaa itsestäsi kerrot ja minkälaista tarinaa ympäristö sinusta kertoo, vaikuttaa elämäsi etenemiseen. Hankkeen tavoitteena oli lisätä osallisuuden kokemuksia kulttuurisin keinoin, joka oli myös yksi syy, miksi lähdin siihen mukaan – oppimaan uudenlaisia tapoja, joiden kautta erilaisia ryhmiä olisi mahdollista saada tarkastelemaan omaa elinpiiriään, yhteisöjään sekä elämäänsä uusin, erilaisin silmin.

Innostuin hankkeen sisällöistä ja olin alusta alkaen kiinnostunut siitä, minkälaisia tarinoita sanoitettiin sekä minkälaisia taustatarinoita näiden sanoitusten takana mahtaa

olla. Olin myös kiinnostunut, millä tavalla tällaiset kulttuuriset interventiot voivat vaikuttaa omalta osaltaan yksilöiden kokemusmaailmaan. Tällainen tutkimus, jossa sivuttiin niin kulttuurituottajien kuin yhteisöpedagogien osaamisalueita, oli minulle täysin uusi aluevaltaus, mutta osittain se oli uutta myös Humakille sekä ylipäätään kulttuuritutkimuksen kentällä.

Lähdin mukaan hankkeeseen syksyllä 2018, jolloin itse kilpailuosio oli jo loppusuoralla. Osallistuin hankkeen toimijoiden säännöllisiin kokouksiin ja hankkeen loppuvaiheen tapahtumiin ja hyödynsin opinnäytetyössäni myös näitä omia hankkeen aikana tehtyjä havaintoja. Koen, etten vain ollut mukana hankkeessa vaan sen aiheet ja teemat imaisivat minut mukaansa jopa siinä määrin, että nämä ajatukset seikkailivat mielessäni missä vaan kuljinkin. Koin itse sen olevan opinnäytetyön tekemiselle vahvuus, en heikkous. Heikkinen (2018, 184) toteaa, että tutkimuksen kohdentuessa yksilöiden kokemusmaailman ymmärtämiseen sekä niistä tulkintojen tekemiseen, tutkijalla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin olla osa tutkimustaan ja käydä jatkuvaa vuoropuhelua tutkimuskohteensa kanssa. En erittele erikseen tekemiäni havaintoja, koska se olisi ollut mahdoton tehtävä – erottaa oma eletty ja koettu kokemusmaailma tästä opinnäytetyön maailmasta. Tämä oli myös syy siihen, miksi valitsin tutkimukselliseksi viitekehukseksi kerronnallisen tutkimussuuntauksen.

Yhteisöpedagogi ylempi AMK tutkinnon opinnäytetyön tavoitteena on osoittaa, että opiskelija kykenee toteuttamaan laaja-alaisesti erilaisten yhteisöjen kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tuottaa opinnäytetyön kautta uutta, syventävää tietoa ammattialoille ja osoittaa tiedon käytettävyys tulevaisuudessa. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 18.12.2014/1129, 5§.) Opinnäytetyöni sijoittuu yhteisöpedagogi sekä kulttuurituottaja opintojen rajapinnalle. Vaikka koen, etten ole osannut aiemmin hyödyntää tietoa riittävästi, minulle on ollut aina itsestään selvää taide- ja kulttuuri-toiminnan hyvinvointia edistävät vaikutukset. Väitän, että tilanne on sama laajemminkin yhteisöpedagogien työn tekemisen kentällä. Päätin lähteä mukaan tähän rajapintojen tutkimukseen, jotta voisin oppia itsekin lisää kulttuurialasta sen eri tasoilla ja voisin edistää omalta osaltani näiden aiheiden leviämistä yhteisöpedagogien työkentille. Koenkin tämän olevan yksi oleellinen asia opinnäytetyössäni; osoittaa, ettei näitä rajoja pidä pelätä vaan heittäytyä uuden tiedon maailmaan, vaikka se tuottaisikin hie- man enemmän työsarkaa tekijälleen.

2 MITEN KERTOJA NÄISTÄ LAULUISTA, MITEN TARKASTELLA NÄITÄ TARI- NOITA?

2.1 Evaluaation tuulia

Opinnäytetyöni tilaaja Humak esitti prosessini alkuvaiheessa idean, että lähtisin toteuttamaan evaluaatio- eli arviointitutkimusta kilpailun sisällöllisten tavoitteiden saavuttamisesta ja ottaisin ensisijaisesti tarkastelun alle itse kilpailun sanoitukset sekä niiden sisällöt. Vaikka tiedostin, ettei tämänkaltainen lähestymistapa olisi ehkä se helpoin, innostuin ajatuksesta. Evaluaatio- eli arviointitutkimuksesta käytetään ilmaisuina yleisesti arviointia, arviointitutkimusta sekä evaluaatiotutkimusta. Käytän tässä työssä pääasiassa käsitettä evaluaatiotutkimus, koska tätä termiä käytetään myös kansainvälisesti eikä se voi sekoittua arkisemminkin käytettyyn arviointi käsitteeseen. Evaluaatiotutkimus käsitteen käyttöä voidaan myös käyttää tutkimuksellisuuden korostamisen vuoksi. (Kivipelto 2008, 11.)

Evaluaation kautta tavoitellaan yleensä tietoa, jonka avulla voidaan kehittää toimintaa. Se on tiedon arvottamista sekä kantaa ottamista. Evaluaatiotutkimus voidaan tehdä tutkimuksellisia periaatteita noudattaen ja tutkimuksellisuuden nähdäänkin tuovan lisäarvoa tulosten luotettavuuteen. (Mt., 12–13.) Evaluaatio kohdistuu yleensä jonkin toimenpiteen arvottamiseen ja sen kautta tarkastellaan, oliko toimenpiteellä toivottuja vaikutuksia, kuinka tehokas se oli ja kyettiinkö sen kautta vaikuttamaan myös tulevaisuuden kehittämiseen (Valovirta & Hjelt 2005, 102–103). Se ei ole kuitenkaan arvostelemista vaan havaintojen, johtopäätösten sekä tarkasteltavaan kohteeseen liittyvien kehittämis ehdotuksien esiin tuomista (Virtanen 2007, 25).

Evaluaatio voidaan jakaa formatiiviseen sekä summatiiviseen evaluointiin. Formattiivinen keskittyy prosessin tutkimiseen koko sen toiminnan ajan ja sen kautta tuotetaan tietoa kehittämisen näkökulmasta. Summatiivinen evaluaatio toteutetaan pääasiassa arvioitavan kohteen lopussa ja silloin arvioidaan mitä on saavutettu eli tuotetaan tietoa kohteen tuloksista, vaikuttavuudesta sekä niiden merkityksistä. Arviointi on harvoin puhtaasti formatiivista tai summatiivista, mutta tarkastelun pääpaino tulee valita ennen tutkimusta. (Robson 2001, 81–83.) Opinnäytetyöni tuottaa tietoa hankkeen tavoitteiden toteutumisesta eli näkökulmana on summatiivinen evaluointi. Huomasin

prosessin edetessä, että se tuotti tietoa myös formatiivisesta näkökulmasta eli kehittämisenäkökulmasta, mutta muutamia loppupäätelmänostoja lukuun ottamatta, työni ei mahdollistanut niiden tarkastelua laajemmin. Aiheen laajuuden vuoksi tätä varten tulisi toteuttaa jo toinen, jopa kolmaskin opinnäytetyö.

Evaluaatiotiedon tulee koostua tutkimusaineistosta nousseista havainnoista, niiden johtopäätöksistä sekä tutkimustiedon perusteella määritellyistä kehitysehdotuksista. Havaintojen tulee perustua etukäteen tehtyihin arviointikriteeristöihin ja niitä tulee peilata arvioitavan kohteen tavoitteisiin. (Virtanen, 165.) Hankkeella oli useita tavoitteita, mutta opinnäytetyöni tuottaessa tietoa summatiivisesta näkökulmasta eli hankkeelle asetettujen sisällöllisten tavoitteiden ja tulosten näkökulmasta, vaikuttaa työnsäni niistä vain osa. Hankkeen perimmäinen tavoite oli luoda sanoittamisen kautta merkityksellisiä osallisuuden tuntemuksia sekä kokemuksia. Sen tavoitteena oli myös parantaa kaupunkien ja lähiöiden asukkaiden kiinnostusta itse vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen sekä saada myös epätodennäköiset taiteen ja kulttuurien yleisöt tuottamaan omaehtoisia ja yhteisöllisiä taiteen sisältöjä. Tavoitteena oli myös tuottaa tietoa, minkälaista paikallista identiteettiä rakennetaan arjen tarinoiden kautta. (Hankehakemus 2017.)

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoitus on tarkastella, toteutuvatko nämä yllä mainitut tavoitteet ja siinä haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin

- 1) Minkälaisia kaupunkitarinoita kilpailuun osallistui?
- 2) Minkälaisia osallisuuden, osattomuuden sekä yhteisöllisyyden kuvauksia sanoituksissa ilmenee?
- 3) Minkälainen sanoittamisprosessi oli kokemuksena sanoittajille? Tarkastelivatko he ympäristöään eri tavalla sanoittamisprosessin aikana?
- 4) Minkälainen suhde osallistujilla on ylipäätään sanoittamiseen, kirjoittamiseen sekä muuhun luovaan toimintaan?

Laadullisen evaluaatiotutkimuksen kautta etsitään tietoa, jonka kautta on mahdollista ymmärtää arvioitavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä, joita ei ole mahdollista tunnistaa pelkästään esimerkiksi tilastollisen tutkimuksen kautta. Menetelminä voidaan käyttää muun muassa haastatteluja sekä erilaisia dokumentteja ja tutkimuksen kautta etsitään mahdollisimman monia erilaisia näkökulmia tutkittavaan asi-

aan. (Kokko & Ylikännö, 2013, 21–22.) Koska en tavoitellut opinnäytetyössäni konkreettisesti mitattavaa tietoa vaan tuottamani tieto pohjautuu aineistosta tekemiini johdopäätöksiin, koin että ilman laadullista, kerronnallista tutkimusta, ei näitä olisi mahdollista havainnoida ulkopuolisen toimesta.

2.2 Kerronnallisesta tutkimuksesta sekä opinnäytetyön prosessin etenemisestä

Opinnäytetyöni tutkimuksellinen ote perustuu narratiiviseen tutkimukseen eli kerronnalliseen tutkimukseen. Käytän termejä narratiivinen tutkimus sekä kerronnallinen tutkimus samanaikaisesti, koska näitä käsitteitä käytetään sujuvasti rinnakkain tutkimuksen maailmassa. Kerronnallisuutta voidaan pitää tutkimusotteena, jonka taustalla ovat humanistiset- ja kirjallisuudentutkimuksen sekä sosiolingvistiikan tutkimukselliset teemat (Hänninen 2000, 16). Se lähestyy myös hermeneuttista tutkimusta ja on todettu, että sen ydin on hermeneuttisessa ajattelussa. Hermeneutiikan kautta todellisuutta voidaan tulkita uudella tavalla tuoden esiin vaihtoehtoisia merkityksiä eikä vain kopioida olemassa olevaa todellisuutta. (Hänninen 2000, 25; Heikkinen 2018, 185.)

Kerronnallinen tutkimus kiinnittää huomiota kertomuksiin tiedon välittäjinä sekä rakentajina. Sitä ei pidetä niinkään tutkimusmetodina vaan tutkimusotteena, taustafilosofiana, joka määrittää ihmisen tapaa ymmärtää niin itseään kuin ympäröivää todellisuutta. Kerronnallisuus voidaan jakaa neljään periaatteeseen. Tutkimusotteena se kuvaa tietämisen tapaa, jolloin sen nähdään perustuvan konstruktiviseen tietämiseen. Sillä voidaan myös kuvata tutkimuksen aineistoa sekä analyysitapaa. Lisäksi sillä voidaan viitata kertomuksen käytäntöön tuoduilla teemoilla, esimerkiksi ammatillisesti käytettyyn työvälineeseen. (Heikkinen 2018, 172–173.)

Opinnäytetyössäni kerronnallisuus viittaa niin aineistoon kuin analyysiin, joita kuvaan tarkemmin työni edetessä. Se määrittää myös tietämisen tapaa, jolloin se perustuu konstruktivismiin. Konstruktivismi määrittää tiedon olevan aina suhteellista. Tiedon nähdään liittyvän tiettyyn paikkaan sekä aikaan, ja se muodostuu jokaiselle ihmiselle aina omanlaisena todellisuutena. Tiedon nähdään rakentuvan aiemmin opitun tiedon ja kokemusten varaan ja näin ollen voidaan todeta, että ihminen rakentaa eli konstruoi jatkuvasti tietoansa sekä identiteettiänsä sosiaalisissa prosesseissa. (Mt., 178.)

Kerronnallinen lähestymistapa sanoittaa moniäänisiä tutkimuksellisia tarinoita, joihin ei voi olla sekoittumatta tutkijan oma ääni, omat kokemukset sekä tarinat (Hänninen 2000, 34). Myös hermeneutiikka korostaa tutkijan oman ymmärryksen merkitystä tutkimuksen etenemisessä. Esiymmärrys tutkittavasta kohteesta ohjaa tutkimusta jo hetken ensihetkestä, joka muuttuu tulkinnan kautta ymmärtämiseksi, jonka jälkeen kyetään tekemään tutkimuksen johtopäätökset. Puhutaan myös hermeneuttisesta kehästä, joka kuvaa tutkittavan kohteen sekä tutkijan dialogista prosessia, jolloin tutkijan jatkuvasti tehdyt tulkinnat vaikuttavat työn etenemiseen. Hermeneuttisessa ajattelutavassa kokonaisuuden nähdään olevan enemmän kuin osiensa summa eli tutkimuksen yksittäiset osat eivät vielä kerro mitään, vaan tutkijan tulee tulkita yksittäisiä osioita, jotta hän kykenee muodostamaan niistä merkityksellisen kokonaisuuden. (Anttila 2005, 305–307.)

Hermeneuttinen kehä kuvastaa hyvin myös opinnäytetyöni etenemistä, jota kuvaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin eteneminen.

Aloitin työni tekemisen tutkimalla erilaisia tutkimuksellisia vaihtoehtoja sekä kartoittamalla työhön liittyvää teoreettista viitekehystä. Muodostin näiden pohjalta reittejä, miten edetä aineistoni tulkinnessa ja miten sanoittaa niiden sisältöjä eri teorioiden valossa. Tämän jälkeen uppouduin sanoitusaineistoni äärelle, jonka tarkastelu muutti opinnäytetyöni etenemistä. Kun oletin tietäväni, miten jatkan, haastatteluaineistoni sai minut ajattelemaan opinnäytetyöstäni hieman toisin. Kävin näitä vaiheita lävitse uuden tiedon karttuessa useita eri kertoja ja koin eläväni opinnäytetyöni kanssa jatkuvassa dialogisessa suhteessa, jonka edetessä olin usein tilanteessa, jossa aloin ajatella toisin sen etenemisestä.

Anttila (2005, 115) nostaa esiin tutkimukselliselle kentälle taiteen ja kulttuuritutkimuksen erityispiirteet. Hän toteaa, että näiden alojen tutkimuksessa nousee esiin hieman erilaisia piirteitä kuin perinteisissä tutkimuksissa. Perinteisen akateemisen tutkimuslogiikan rinnalle nousee väistämättä prosessimainen tiedon ja taidon testaaminen, jota ei voi pelkästään ohjata etukäteen tehdyt ennakkopäätelmät vaan niiden tekemiseen vaikuttaa vahvasti intuitio, joka osittain korvaa tietoisten päätelmien tekemistä. Vaikka opinnäytetyöni ei liittynyt pelkästään taiteen ja kulttuurin maailmaan, koin sanoitusaineiston itsessään tarjoavan minulle juuri näitä taiteellisen tutkimuksen elementtejä nimenomaan työn prosessimaisuuden, intuition ja omien kokemusten vaikutusten muodossa, eivätkä ne voineet olla vaikuttamatta varsinkaan aineistoni tulkitoihin.

3 OSALLISUUDEN MONINAISESTA MAAILMASTA

3.1 Osallisuus kulttuuripolitiikan kentällä

Osallisuuden kokemuksista sekä merkityksistä puhutaan nykyisin paljon niin arkisissa keskusteluissa kuin yhteiskuntapoliittisella tasolla. Osattomuuden teemat värittävät näitä keskusteluja ja eri tahot kehittävät uudenlaisia tapoja toimia ihmisten osallisuuden lisäämiseksi. (Virolainen 2015b, 54.) Pääministeri Rinteen ja häntä seuranneen

pääministeri Marinin hallitusohjelmakin on nimetty ”Osallistava ja osaava Suomi” otsikolla ja osallisuus mainitaan siinä ennätysellisesti kolmekymmentä kertaa (Valtioneuvoston julkaisu 2019:23).

Kansalaisten ja kaupunkilaisten osallisuuden lisääminen on nähty tärkeäksi osaksi eri tahojen strategioita ja pikaisella internetin selaamisella löytyy tietoa useamman kaupungin osallisuussuunnitelmista, joiden pohjalta on alettu toteuttamaan erilaisia kaupunkilaisten osallisuutta ja tätä kautta yhteisöllisyyttä lisääviä toimenpiteitä. Esimerkkinä osallistuva budjetointi, jonka kautta kaupunkilaiset pääsevät vaikuttamaan, miten kunnan käytössä olevia julkisia varoja käytetään (Kuntaliitto 2017). Tavoitteena näissä suunnitelmissa ja toimenpiteissä on edistää kuntalaisten osallisuutta niin päätöksenteossa, palveluiden kehittämisessä sekä tuottamisessa kuin vuorovaikutuksessa eri tahojen kanssa. Nähdään, että kun kaupunki kykenee toimimaan yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen pohjautuvien arvojen mukaisesti, edistää se niin kaupunkien kuin kaupunkilaistenkin elämää. (Helsingin kaupunki 2019, 4.) Kaupunkiyhteisöjen näkökulmasta osallisuudesta puhutaan laajoista kokonaisuuksista, joiden osallisuuden kokemisen mahdollisuudet voivat vaihdella eri paikkakuntien välillä, mutta myös yksittäisen kaupungin sisällä sen eri osa-alueita tarkasteltaessa.

Myös kulttuuripolitiikan kentällä osallisuuden sekä yhteisöllisyyden lisääminen koetaan tärkeäksi. Kulttuuripolitiikka on osa yhteiskuntamme poliittista kenttää ja sen tavoitteena on ylläpitää, edistää sekä kehittää kulttuurisia toimia niin yksilön, yhteisöjen kuin yhteiskunnan tasolla. Toimenpiteet kohdistuvat eri taide- ja luovien alojen toimintaan, kulttuuriperintöön, kirjastoihin, sekä kulttuuri- ja taideopetukseen että kasvatukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 11.)

Maaliskuussa 2019 voimaan tullut uusi laki kuntien kulttuuritoiminnasta velvoittaa kuntia tukemaan kuntalaisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun, kulttuurin ja taiteen kokemiseen sekä tekemiseen ja edistää kulttuurin ja taiteen hyvinvoinnin keinoin osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksien syntymistä. Tavoitteena on myös lisätä paikallisten yhteisöjen hyvinvointia ja tukea kuntia tekemään entistä enemmän yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa edistääkseen laissa velvoitettuja tavoitteita. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019.)

Kulttuurin käsitteeseen on perinteisesti liitetty elitistinen korkeakulttuurin leima, mutta nykyisin kulttuuripoliittisellakin tasolla sitä on alettu tarkastelemaan toisin.

Taidetta ja kulttuuria tulisi pitää sellaisena, jota jokainen kansalainen voi kokea, tuntea, tuottaa ja toteuttaa. Kulttuuri, kaikessa sen laajuudessaan, nähdään merkityksellisenä yksilön hyvinvoinnin rakennuspalikkana ja nykyään kulttuuripolitiikan kentällä puhutaan myös arjen kulttuurista, jolloin näkökulmassa korostuu kulttuuriin osallistuminen, omakohtainen kokemus sekä toiminta. (Pirnes & Tiihonen 2010, 203–205.) Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025:ssä on määritelty kulttuuripolitiikan tavoitteiksi luovan sekä taiteellisen työn tekemisen edistäminen, väestöryhmien taiteeseen ja kulttuurin osallistumisen erojen vähentäminen sekä kulttuurin perustan vahvistuminen sekä jatkuminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 34.)

Helsingin malli on hyvä esimerkki siitä, miten kulttuurialan osaamisen kautta voidaan työskennellä myös yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi. Sen tavoitteena on ollut saada eri taidelaitokset toimimaan konkreettisemmin seiniensä ulkopuolella ja luomaan kaupungin asukkaille monipuolisempia mahdollisuuksia osallistua kulttuurin kokemiseen sekä sen tuottamiseen. Yhteistyötä on tehty kaupungin kulttuurihallinnon, eri taidelaitosten sekä paikallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on ollut lisätä näiden kolmen tahon yhteistyöllä asukkaiden keskinäistä vuorovaikutusta, oman asuinalueen tuntemista sekä arvostusta ja luoda eri alueille mielekästä tekemistä ja yhdessä toimimisen mahdollisuuksia. Toimenpiteiden tavoitteena on ollut vahvistaa näiden alueiden yhteisöllisyyttä sekä osallisuuden rakentumista. (Nikula, Laakso, Tolvanen & Turunen 2019.)

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hanke tavoitteli Helsingin mallin inspiroimana kaupunkien eri tahojen yhteisen toiminnan kautta uudenlaisien toimintamallien luomista. Tavoitteena oli lisätä kaupunkilaisten osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksia ja tätä kautta vaikuttaa myös kaupunkilaisten hyvinvointikokemusten syntyyn. Laajojen tutkimusten mukaan kulttuurin voidaan todeta edistävän yksilöiden hyvinvointia ja näin ollen toimenpiteiden nähdään pidentävän ihmisten elinaikaa (Hyyppä 2013, 19). Taidelähtöiset menetelmät ja taiteen tuottaminen voivat tarjota ihmiselle tilaisuuden sukeltaa omien ajatusten, kokemusten sekä havaintojen maailmaan. Niiden kautta on mahdollista tarkastella niin itseään kuin ympäristöään uusin silmin, joskus jopa huomaamatta. (Känkänen 2013, 70.) Taide ja kulttuuri voivat vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin vahvemmin, kun hän on voinut olla itse mukana sitä tuot-

tamassa: kokemassa, kuulemassa, näkemässä sekä tuntemassa (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2015, 25). Myös kansainväliset tutkimukset osoittavat, että kulttuuri- ja taide-toiminta edistävät ihmisten hyvinvointia niin henkilökohtaisella kuin yhteisötasolla (Jakonen & Lahtinen 2019, 29). Viimeisin aiheen kansainvälinen tutkimus julkaistiin vuoden 2019 lopulla World Health Organizationin toimesta. Tutkimus on laajin tähän asti toteutettu katsaus ja todentaa jo aiemmin tutkimuksen kentillä esiintuotuja faktoja: taiteella ja kulttuurilla on suuri vaikutus ihmisten terveyden eri osa-alueiden edistämässä sekä hoidossa. Taiteella ja kulttuurilla viitataan tutkimuksessa osallistumiseen esimerkiksi kuuntelemisen tai katselemisen kautta tai sen tuottamiseen eri tavoin. Katsaus tuo esiin taiteen ja kulttuurin vaikutukset fyysisten sairauksien ja vammojen hoidossa, kasvun- ja kehityksen osa-alueilla, sosiaalisten ongelmien sekä mielenterveyden haasteiden tukemisessa kattavaan laaja-alaisesti hyvinvoinnin eri kenttiä. (Fancourt & Finn, 2019, 5–8.)

3.2 Kulttuuriset tarinat arjen sanoittajina

Nykyisin ei oleteta, että kaupungit itsessään loisivat yhteisön vaan nähdään, että alueellisen yhteisyyden lisäksi yhteisöllisyyden sekä osallisuuden tunteiden kehittymiseen tarvitaan jotain muutakin. Kulttuuristen osallisuuden kokemusten kautta on mahdollista tavoittaa näitä yhteisiä merkityksellisiä tekijöitä. Kulttuureihin on aina liittynyt vahvasti kertomukset. Ne ovat välittäneet kulttuurisia mielenmaisemia tapahtumista, ihmisistä sekä merkittävistä kokemuksista. Ne ovat luoneet kulttuureille toimintamalleja ja käytäntöjä, jotka ovat ohjanneet ihmisten toimintaa. Nämä kertomukset kykenevät lujittamaan ja muovaamaan kulttuurisia identiteettejä niin kansallisella kuin yksilölliselläkin tasolla. (Lipponen 1999, 61–64.) Paikkaan liittyvät tarinat voivat toimia yhteisöä yhdistävänä tekijänä, tragedian kohdatessa eheyttävänä selviytymiskeinona, kulttuuriperinteen ylläpitäjänä sekä arvojen ja asenteiden levittäjänä (Luoto 2016, 92–93).

Jokela (2017) puhuu kaupunkien omintakeisista tarinoista sekä omanlaisista identiteeteistä. Sellaisista tekijöistä, jotka erottavat kaupungit toisistaan. Aiemmin niiden nähtiin syntyvän sijainnin ja ihmisten kohtaamisten kautta syntyneiden historian kerrostumien yhteistuloksena. Kertomukset kaupunkien rakentumisesta ja kehittämi-

sestä olivat yhtenäisempiä ja esimerkiksi arkkitehtuurin kautta luodut symboliset rakennukset määrittivät paljon kaupunki-identiteettien rakentumista. Jatkuvasti muuttuvassa nyky-yhteiskunnassa, pirstaloituneeksi ja moninaiseksikin kutsutussa, kaupunkien identiteettejä muokkaavat entistä enemmän kaupunkilaiset, jotka määrittävät omalla osallistumisellaan sekä tekemisellään minkälaisessa kaupungissa he haluavat asua ja miten niiden tulisi kehittyä. Ongelmana saattaakin olla, etteivät kaikki kaupunkilaiset määritä identiteettiä samankaltaiseksi eivätkä tätä kautta voi tuntea osallisuutta omaan kaupunkiinsa. (Jokela.)

Lehtonen (1990, 237) on todennut tutkiessaan yhteisöjä ja niiden muodostamia tarinoita, että hyvin helposti tarkastellaan pieniä arkisia henkilökohtaisia tarinoita liian suppeasti eikä huomata niiden laajempia yhteiskunnallisia merkityksiä ja näkökulmia. Kurki (2002, 46) vahvistaa Lehtosen ajatusta, mutta nostaa esiin, että tutkittaessa vain suuria yhteiskunnallisia tarinoita voivat ne pienet ja oleelliset yksilölliset persoonien kokemukset hukkaa suuremman syövereihin. Hän toteaa, että osallisuutta tarkasteltaessa tulisikin kohdentaa huomio näihin yksilöllisiin kokemuksiin ja luoda niiden kautta laajempia, yhteiskunnallisia tekoja kansalaisten osallisuuden lisäämiseksi.

3.3 Sosiaalipedagogiikasta sosiologiaan

Hankkeen tavoitteena oli innostaa keitä tahansa kaupunkilaisia elinympäristönsä tarkasteluun sekä kulttuuristen tekojen äärelle. Tarkoituksena oli herätellä ihmisiä tarkastelemaan ympäristöään ”erilaisin silmin”, joka kuvaa hyvin pitkälle sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikan tapaa olla ja toimia. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on herätellä ihmisiä tarkastelemaan ympäristöään sekä elämäänsä kriittisesti, jotta heidän olisi mahdollista muuttaa olemassa olevaa todellisuutta. Tavoitteena on saada yksilöt toimimaan oman elämänsä sekä yhteisöjensä paremman tulevaisuuden eteen. (Freire 2005, 69; Hämäläinen & Kurki 1997, 199; Kurki 2000, 26.)

Sosiokulttuurinen innostaminen pohjautuu tieteenä sosiaalipedagogiikkaan. Sosiaalipedagogiikkaa voidaan pitää kasvatustieteenä, joka ohjaa tapaa olla ja toimia ja se tähtää toimimaan ja tarkastelemaan asioita toisin. Sen tavoitteena on nähdä yksilö yhteisönsä jäsenenä ja vaikuttaa yksilöiden elämään yhteisöjen kautta. Tähtäimenä on kas-

vattaa tasavertaisia kansalaisia, joilla on mahdollisuus vaikuttaa niin omaan kuin yhteisöjensä elämään ja tätä kautta kyetä vaikuttamaan asioihin myös yhteiskunnallisella tasolla. (Nivala & Ryyänen 2019, 27–29.)

Innostamisen pedagogiikka itsessään on sosiaalipedagogiikkaan pohjautuvaa kulttuurisen toiminnan luomista (Hämäläinen & Kurki 1997, 202). Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta kulttuuri tulisi ymmärtää jonain sellaisena, johon jokaisella yksilöllä on mahdollisuus osallistua, tuottaa ja kokea. Sitä voidaan pitää yksilöiden ja yhteisöjen tapana olla suhteessa toisiinsa ja tapana toimia ja olla vuorovaikutuksessa. Kulttuuria ei siis pitäisi määritellä pelkästään taiteellisina luomuksina, joihin vain osalla on mahdollisuus osallistua, vaan yksilöiden ja yhteisöjen tapana olla ja saada ilmoille muutoksien tuulia. (Mt., 204–205.) Innostamisen ytimessä on kulttuurisen demokratian luominen, jonka kautta kokijasta, katsojasta ja kuulijasta syntyy toimija ja tuottaja, joka vahvistaa myös laajemmin yksilön toimijuuden tunteen syntymistä omassa elinpiirissä (Nivala & Ryyänen 2019, 215).

Innostamisen ideologian taustalla on siis saada yksilöitä tarkastelemaan omaa elinpiiriään ja yhteisöään ”erilaisin silmin” ja saada aikaan muutosta ja kehitystä. Yhteisöllisyyden sekä osallisuuden tunteiden vahvistuminen sekä yhteisöjen jäsenten vuorovaikutuksen lisääminen, luovuuden ja oman toimijuuden vahvistaminen ovat olennaisessa roolissa. Hanke itsessään tarjosi yksilöille mahdollisuuden tarkastella omaa elämää sekä lähiympäristöään ja pysähtymään näiden teemojen äärelle. Se tarjosi myös mahdollisuuden tuottaa omaehtoista taidetta sanoittamisen kautta ja edisti osallistujien oman luovuuden ilmaisun keinojen ulottuvuuksia.

Sosiaalipedagoginen ajattelutapa ohjaa opinnäytetyöni rakentumista, mutta tarkastelen osallisuuden viitekehystä myös yksilöiden erilaisten pääomien kautta ja millä tavalla yhteiskunta mahdollistaa yksilöiden hyödyntää niitä elämässään. Pääoman on perinteisesti nähty koskevan taloudellisen pääoman rakentumista. Keskustelu yksilöiden sosiaalisista pääomista virisi 1990-luvulla, kun huomattiin, että yhteisöllisyyden sekä sosiaalisten suhteiden merkitys yksilöiden elämässä koki inflaation. Yhteisöllisyyden sijasta arvostettiin yksilöllisen hyvän saavuttamista ja yhteiskuntapoliittista keskustelua väritti ennemminkin markkinatalouden määreet kuin yhteisöllisyyden tarjoamat elementit. (Kurki 2006, 120–123.)

Sosiologi Pierre Bourdieu (Roos 1987, 12) otti käyttöön pääomien käsitteet jo 1970-luvulla ja on jakanut yksilön pääomat kulttuuriseen, sosiaaliseen sekä taloudelliseen pääomaan. Hänen mukaansa pääomat ovat yksilöiden ominaisuuksia ja sitä kautta resursseja, jotka saavutetaan osittain kasvatuksen ja osittain yksilön omien elämänvaiheiden kautta. Bourdieu tosin käyttää termiä taisteluiden kautta, joka kuvastaa hänen ajattelutapaansa siitä, kuinka yksilöiden tulee taistella itselleen oikeudet kokea erilaisia pääomia. Kulttuurisella pääomalla hän tarkoittaa kaikkea tietoa, koulutusta, arvostelukykyä, kulutusta sekä vapaa-aikaa, joita yksilöt voivat saavuttaa. Taloudellisella pääomalla hän viittaa virka-asemaan sekä taloudellisiin resursseihin ja sosiaalisella pääomalla nimensä mukaisesti sosiaalisiin suhteisiin, niiden määrään sekä laatuun. Bourdieun (1989, 17) mukaan nämä pääomat määrittävät yksilön luokkajakoa yhteiskunnassa ja ohjaavat näin ollen yksilön elämän rakentumista sen eri tasoilla.

Bourdieuun mukaan pääomien keskeinen käsite on maku, jonka hän näkee vallan käytön välineenä. Hänen mukaansa maun avulla luokitellaan sekä arvotetaan niin ihmisiä, esineitä, asioita ja tapahtumia yhteiskunnan eri tasoilla. Hänen mukaansa varsinkin kulttuuripääoman resurssit luovat yhdessä taloudellisen pääoman resurssien kanssa sosiaalisen tilan, joka ylläpitää sekä mahdollistaa eriarvoisten yhteiskuntaluokkien syntymistä. (Purhonen, Gronow, Heikkilä, Kahma, Rahkonen & Tokoi 2014, 15–17.) Bourdieu (1989, 19) puhuu myös hyvän maun hallinnasta, jolla hän tarkoittaa sitä, että tietynlaisen kulttuurisen pääoman haltijat kykenevät käyttäytymään tietyissä tilanteissa niiden vaatimalla tavalla. Niin kielenkäytön, sosiaalisten käytöstopojen kuin muun muassa pukeutumisen suhteen. Kulttuurinen pääoma voi Bourdieuun mukaan kasautua ja kasautuessaan tietyille ryhmille ja tietyille yksilöille, se luo vaikutusvaltaa ja mahdollistaa yksilöiden saavuttaa haluamiaan asioita (Sulkunen 2006, 137–138).

Purhonen ym. (2014, 11) ovat toteuttaneet laaja-alaisen ”bourdieulaisen” -tutkimuksen suomalaisesta mausta, kulttuuripääomien jakautumisesta sekä niiden vaikutuksista suomalaisen nyky-yhteiskunnan rakentumiseen. Tämän tutkimuksen valossa todettiin, että yksilöiden pääomat vaikuttavat sosiaaliseen asemaan, statukseen, joka taas vaikuttaa yksilön yhteiskunnallisen aseman muodostumiseen ja tätä kautta yksilöiden elämänvalintojen tekemiseen. Heikkilä (2015, 35, 51) toteaa tutkimuksensa aineiston perusteella, että kulttuurin kulutus ja sosiaalinen asema ovat erottamattomasti yhteydessä toisiinsa. Lindholm (2015c, 137) kuitenkin muistuttaa, ettei tutkimusten valossa voida suoraan todeta, että alhaisemman kulttuuripääoman omaavat yksilöt olisivat

huono-osaisia elämän joka eri tasolla, vaan pääomien rakentuminen pohjautuu työväenluokkalaisesta makujen ja kulttuuristen valintojen kautta tehdyistä elämäntavoista. Vaikka Bourdieun teoriaa on kritisoitu ja esitetty sen toimimattomuus muussa kuin aikanaan tutkitussa ympäristössä, hänen tuotantoon voidaan kuitenkin pitää merkittävänä yhteiskunnallisten rakenteiden sekä eriarvoisuuden jakaantumisen tutkimusten saralla. Näitä teorioita sekä käsitteitä on sovellettu eri yhteiskunnissa eri aikakausina ja voidaan todeta, ettei Bourdieun ajatuksia tarvitse ottaa tai jättää, vaan niitä on mahdollista hyödyntää soveltaen erilaisissa tutkimuksissa. (Purhonen 2014, 11–12, 29.)

Koska opinnäytetyöni viitekehys tarkasteli vahvasti kulttuuriin liittyviä käsitteitä, koin Bourdieun ajattelumallien tuovan oivan lisän sen käsitteiden ja teorioiden maailmaan. Nivala & Rynnänen (2019, 331–332) myös toteavat, että sosiaalipedagogiikka ei kykene yksinään määrittelemään ihmisen elämän moninaisia prosesseja ja mekanismeja. Se tarvitsee rinnalleen lähitieteitä, erityisesti sosiologisia yhteiskunta-analyysejä sekä teorioita, joiden kautta on mahdollista tukea yksilöiden kasvua erilaisissa yhteisöissä.

3.4 Osallisuus ja yhteisöllisyys kaupunkitarinoiden tulkinnassa

Yhteisöistä ja yhteisöllisyydestä puhutaan monin eri termein ja käsittein eri tahojen toimesta. Määritelmiä on tehty vuosisatojen ajan ja yhteiskuntien muuttuessa, ne ovat saaneet aina uudenlaisia merkityksiä eri tulkitsijoiden toimesta. Yhteisö yksinkertaisimmillaan on useamman yksilön muodostama joukko, joita yhdistää yhteinen tavoite tai toiminta ja yhteisöön kuulumisen pohjautuu keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä jaettuun yhteenkuuluvuuden tunteeseen. (Nivala & Rynnänen 2019, 129.) Yhteisöllisyyden tunne perustuu ajatukseen, että yksilö kokee olevansa osallinen omaa yhteisöään. Se on tunne kuulumisesta ja kokemus siitä, että yksilö kykenee olemaan yhteisönsä tasavertainen jäsen – sellainen, jolla on mahdollisuus vaikuttaa yhteisönsä elämään. (Hyppä 2002, 25.)

Perinteisesti yhteisöä on määritelty myös yhteisen jaetun tilan tai paikan perusteella ja on oletettu, että nämä tekijät luovat automaattisesti yhteenkuuluvuuden tunteen yhteisön jäsenien kesken. Nykyisin kuitenkin tiedostetaan, ettei yhteisöllisyyden sekä osallisuuden tunteet voi perustua pelkästään näihin määreisiin, vaan ne pohjautuvat

ennemminkin yhteisesti jaettuihin merkityksellisiin kokemuksiin, elämyksiin sekä ajattelutapoihin. Näin ollen voidaan myös todeta, että yhteisöllisyyden tunne voi muodostua sen jäsenten välille laajemmissakin yhteisöissä, esimerkiksi kansojen ja kaupunkien jäsenten keskuudessa, vaikka niiden jäsenet eivät koskaan kohtaisi toisiaan. (Hyyppä 2002, 25; Nivala & Ryyänen 2019, 131–132.)

Kuulumisen tunteen kehittymiseen vaikuttaa yksilön tunne siitä, että hän voi olla oma arvokas itsensä yhteisössään ja toimia sen täysivaltaisena jäsenenä, olla osa omaa yhteisöään. Sitä voidaan pitää myös yhtenä ihmisten perustarpeista. (Nivala & Ryyänen 2019, 142.) Nivala (2008, 124–125) jakaa yhteisön jäsenyyden kolmeen eri kokonaisuuteen, jotka ovat muodollinen, toiminnallinen sekä kokemuksellinen jäsenyys. Muodollinen jäsenyys annetaan ulkoapäin, joten se toteutuu annettuna. Kaupunkilaisen näkökulmasta jäsenyys muodostuu siitä, että hän asuu kyseisellä paikkakunnalla eikä se itsessään riitä synnyttämään syvempiä osallisuuden kokemuksia. Toiminnallinen jäsenyys vaatii yksilön osallistumisen yhteisön toimintaan eli jäsenyyttä voidaan pitää osallistuvana. Kaupunkiyhteisön näkökulmasta yksilön tulisi voida sekä haluta osallistua kaupungin elämään, ja jotta se voi toteutua, täytyy kaupunkiyhteisön kyetä luomaan tilanteita, joihin yksilö voi ylipäätään osallistua. Kokemuksellinen jäsenyys vaatii yksilön tunteen siitä, että hän on osa kyseistä yhteisöään eli kokea kuuluvansa juuri siihen kaupunkiin, jossa hän elää.

Yhteisön jäsenyys voi ilmetä erilaisten perusteiden pohjalta eikä nämä kolme jakoperustetta poissulje toinen toisiaan vaan ne ikään kuin täydentävät toisiaan. Yksilö kykenee jäsenyyden näkökulmasta kokemaan myös saman yhteisön jäsenyyden vain jonkin näiden näkökulmien toteutuessa. (Mt., 124–125.) Nivala & Ryyänen (2013, 26) kuitenkin toteavat, että osallisuus aidoimmillaan voi toteutua vain, kun yksilö on osa jostain yhteisöä eli kuuluu johonkin yhteisöön, toimii osana yhteisöään eli osallistuu siihen sekä kokee olevansa osa yhteisöä eli kokee kuuluvansa siihen. Aidon osallisuuden nähdään toteutuvan vasta, kun jokainen näistä elementeistä toteutuu.

Osallisuuden kokemuksellisuuteen perustuvasta tunteesta puhuttaessa puhutaan syvällisemmistä, ihmisen identiteettiinkin vaikuttavista kokemuksista, jolloin ihminen kokee osallisuuden kautta voivansa olla osallinen yhteisössään tai laajemmin yhteiskunnassa (Virolainen 2015a, 18). Identiteettiin liittyviin kokemuksiin kuuluu lisäksi sosiaaliset prosessit, joita yhteisöt luovat. Näihin prosesseihin vaikuttaa oleellisesti

mahdollisuus kokea olevansa osallinen omassa yhteisössään. Voidaankin puhua oikeudesta omaan identiteettiin olemalla osa omaa yhteisöään sekä laajemmin osa yhteiskuntaa. (Kiilakoski 2007, 13–14.)

Jokaisessa yhteisössä, niin pienissä kuin laajemmissa yhteiskuntien muodostamissa yhteisöissä, on niiden jäsenten välillä eriarvoisia statuksia, asemia sekä mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisöjen elämään (Purhonen ym. 2014, 13). Bourdieu (1998) puhuu yhteisistä sosiaalisesti korrekteista tiloista, jotka edesauttavat yksilöitä liittymään toisiinsa eli kokemaan yhteisöllisyyden sekä yhtenäisyyden tunteita. Hänen mukaansa yhteiskuntaluokkien synnyttämät erot luovat näitä erilaisia tiloja, joissa saman henkiset, samankaltaisten pääomien omaavat yksilöt kykenevät luonnollisesti liittymään yhteen. Yhteenliittymät eivät pääomien sisälläkään synny luonnostaan, vaan niiden eteen tulee toimia tavoitteellisesti yhdessä. (Bourdieu 1998, 21–23.) Kulttuurisen pääoman luomat erot näkyvät erityisesti yhteisöjen jäsenten välisissä elämäntyylien valinnoissa (Heikkilä 2015, 33).

Bourdieu ei viittaa kulttuurisella pääomalla pelkästään taiteisiin vaan käsittää sen koostuvan laajemmin yhteiskuntien tarjoamien koulutusväylien, tiedon ja oppimisen mahdollisuuksien kenttinä. Näin ollen hän laajentaa sen ulottumaan yhteiskunnan eri rakenteisiin. (Kahma 2011, 22–23.) Eri pääomien välinen kilpailu tapahtuu habituksen kautta, joka muodostuu yksilöille elämän edetessä: kasvatuksen, koulutuksen, elinympäristön ja näiden suomien mahdollisuuksien ja yksilön omien valintojen mukaisesti. Yksinkertaisesti todettuna, kaiken sen kautta mitä ihminen on ja mitä hän arvostaa. (Bourdieu 1989, 18–19.)

Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Scheider, Valtari & Keto-Toikoi (2017, 9) nostavat esiin osallisuuden rakentumisen laajassa tutkimuksessaan toimintamahdollisuuksien teorian mahdollistaman tarkastelutavan osallisuuden kokemusten rakentumisessa. Nussbaum & Sen (Nussbaum 2011, 18–19) korostavat teoriassaan yksilön toimijuuden osuutta. Heidän kehittämänsä toimintamahdollisuuksien teoria korostaa, että yhteiskunnan tulisi rakentua siten, että jokaisella yksilöllä olisi mahdollisuus itse päättää toimijuutensa tasosta ja siitä, haluaako hän ylipäätään toimia. Eli yhteiskunnan tulisi mahdollistaa jokaiselle sen jäsenelleen tietynlaiset lähtökohdat, jonka pohjalta yksilö lopulta voisi itse tehdä päätöksen toimiiko hän vai ei. Nussbaum (mt., 32–34) ottaa kantaa myös siihen, mistä elementeistä hyvä elämä rakentuu ja esittää vaateen, että

yhteiskunnan tulisi mahdollistaa niiden toteutuminen jokaisen yksilön tasolla. Nämä tekijät kattavat elämän itsessään, terveyden, tunteet, järjen, mielikuvituksen, leikin ja aistimisen, liittymisen ja yhteyden muihin ihmisiin ja eliölajeihin sekä vaikuttamisen elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Näitä osa-alueita tulisi tarkastella Nussbaumin mukaan ennemmin yksilön mahdollisuuksina toimia kuin yksilön perustarpeina. (Nussbaum 2011, 32–34.)

Osallisuuteen liitetään siis usein tunteita, ajatuksia, tavoitteita, unelmia, toiveita sekä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisöihin haluamallaan tavalla. Se pohjautuu aina yksilön henkilökohtaiseen kokemukseen, joihin ympäröivät yhteisöt sekä niiden jäsenet, keskinäinen vuorovaikutus ja sitä kautta syntynyt toiminta vaikuttaa. Osallisuus toteutuessaan sen eri tasoilla, vaikuttaa vahvasti yksilön identiteetin sekä hyvinvoinnin käsityksiin. Jokaisella meistä on tarve kuulua joukkoon, tulla kuulluksi, kohdatuksi ja kokea tätä kautta olevansa arvokas ihminen. Lopulta eri tutkimusalojen kentällä puhutaan samoista asioista, vain hieman eri lähtökohdista. Yhteiskunnan rakenteiden tulisi mahdollistaa jokaiselle sellainen oma yhteisö, johon yksilö haluaa liittyä ja tämän yhteisön tulisi kyetä ottamaan vastaan jokainen yksilö juuri sellaisena, kuin hän on.

4 MONIÄÄNISIÄ TARINOITA JA TARINOIDEN SANOITTAJIA

Sanoituskilpailuun osallistui noin 200 sanoitusta, kertomusta kaupungeista. Sanoituksista opinnäytetyöni aineistona ovat kilpailun Turku-, Imatra-, Riihimäki sekä valtakunnallisen sarjaan osallistuneet sanoitukset, joita oli noin 160. Kilpailun aikana Imatralla järjestettiin erillinen pubien välinen sanoituskilpailu, jonka sanoitukset rajasin pois aineistostani. Päädyin tähän ratkaisuun, koska pubikilpailu oli toteutukseltaan monella tapaa erilainen verrattuna kilpailun muihin sarjoihin. Sanoitusten lisäksi opinnäytetyöni aineistona ovat kilpailuun osallistuneiden sanoittajien haastattelut, jotka toteutin sähköpostihaastattelun muodossa.

Aineistoni on tuotettu erilaisista lähtökohdista, sanoitukset kilpailukutsun kautta ja haastattelut taas henkilökohtaisen haastattelupyynnön kautta. Vilkon (1997, 98–99)

mukaan kilpailuun tuotetut tekstit eroavat olennaisesti esimerkiksi haastatteluaineistosta siinä, että kilpailuun tuotettu aineisto on yleensä tarkkaan harkittua, johdonmukaisesti tuotettua ja siinä on kiinnitetty huomiota tekstin laatuun. Vaikka voidaan olettaa, että yksilön kirjoittaessa, muodostaa hän mielessään tekstin lukijan, on haastatteluaineisto aina tuotettu enemmän yhteisesti haastateltavan sekä haastattelijan keskinäisen vuorovaikutuksen kautta. Kulmala (2006, 26) toteaa omassa tutkimuksessaan, jossa hän tutki niin kirjoituskilpailun aineistoa sekä haastatteluaineistoa, että aineistojen moninaisuus sekä erityisyys pääsee esille paremmin, kun niiden raportointi toteutetaan erikseen.

Vaikka molemmat aineistoni tukevat toinen toisiaan, halusin kuvata niiden analyysijä sekä tekemiäni johtopäätöksiä erikseen. Päädyin tähän ratkaisuun, jotta kykenisin tuomaan molempien aineistojen sisältöjä esille ilman, että kumpikaan aineisto jäisi toisen varjoon.

4.1 Sanoitusten saloja

Määritelmien mukaan narratiivinen aineisto on suullisesti tai kirjallisesti tuotettua aineistoa. Siltä ei kuitenkaan välttämättä vaadita kertomuksellisuuteen perustuvia elementtejä kuten alku, keskikohta, loppu ja etenevä juoni. Puhuttaessa narratiivisesta tutkimuksesta, puhutaan sekä tarinoista että kertomuksista. Tarinan keskiössä ovat tapahtumat, joista muodostuu itse tarina. Tarinalla on aina alku, keskikohta ja loppu ja sitä ohjaa juoni. Kertomukset eivät etene välttämättä kronologisessa järjestyksessä ja ne voivat rönsyillä eteenpäin ilman selkeää juonta. Kertomuksen kautta nostetaan yleensä esille merkityksellisiä tapahtumia ja tavoitteena voi olla esimerkiksi tapahtumien jäsentely tai kertojan mielen keventäminen. (Hänninen 2018, 190–192.)

Narratiivisuudella voidaan viitata aineiston käsittelytapaan sen ollen joko narratiivien analyysi tai narratiivinen analyysi. Narratiivien analyysin kautta kertomukset luokitellaan esimerkiksi tapaustyyppien tai kategorioiden mukaisesti ja niitä verrataan olemassa oleviin ilmiöihin tai teorioihin. Narratiivisen analyysin kautta tutkimuksen aineistosta on tarkoitus luoda uusi kertomus aineistosta nousseiden teemojen kautta.

Tätä lähestymistapaa ei pidetä niinkään aineiston analyysinä vaan ikään kuin palapelin rakentamisena, jonka kautta palapelin osista rakennetaan uutta kertomusta. (Heikkinen 2018, 181.)

Oma näkökulmani sanoitusaineistoon oli tutkia sanoitusten sisältöjä eikä niinkään kertomisen tapaa, joten etsin analyysini kautta pääasiassa vastausta kysymykseen ”mitä kerrotaan”. Huomasin analyysin edetessä, että kiinnitin huomiota myös kerronnan tapaan eli siihen, miten asioita oli ilmaistu kielellisesti ja miten koin niiden etenevän sanoittamistaitteen näkökulmasta. Tähän vaikutti ymmärrys siitä, että itse sanoittajat olivat tuottaneet taidetuotoksensa vahvasti sanataiteen näkökulmasta ja heidän motiivinsa osallistua kilpailuun oli menestyä siinä, eikä niinkään tuottaa sanoituksia opinnäytetyötäni ohjaavien käsitteiden valossa. Se, miten sanat oli aseteltu, vaikutti mielestäni myös sisältöjen ymmärtämiseen. Joissain teksteissä oli saatu luotua muutamilla sanankäänteillä melkein koko tarina, joissain oli näkyvissä mutkikkaampia kielikuvia, jotka muuttivat tarinan muotoa sen edetessä. Vaikka tiedostin, etten ole itse sanataiteen ammattilainen, kiehtoi minua erityisesti ne tarinat, joita lukiessani kiinnitin huomiota myös kerronnan tapaan.

Kertomuksellinen tutkimus kohdistaa huomionsa kokemuksiin ja niistä syntyviin merkityksiin ja miten ne näyttäytyvät yksilölle riippumatta siitä, ovatko ne tosia vai eivät. Totuuden tavoittelemisen ei ole siis oleellista vaan itse kokemukset, ja mitä ne merkitsevät ihmiselle juuri sillä hetkellä ja siinä kontekstissa, missä yksilö on. Koska kertomuksellisen näkökulman mukaan ihmisen elämä rakentuu erilaisten kokemusten myötä kertomukseksi, jota ihminen itselleen sanoittaa, pidetään näitä kokemuksia todellisina niiden ollessa tosia myös kertojalleen. (Erkkilä 2011, 198–201.) Kaikkien kerrottujen tarinoiden ja kertomusten ei oleteta kuvastavan todenmukaisia kokemuksia, mutta kuitenkin oletetaan, että niillä on jokin yhteys yksilön kokemusmaailmaan (Tökäri 2018, 69).

Hänninen (2000, 20–21) puhuu sosiaalisista tarinavarannoista, jotka muodostuvat esimerkiksi yksilöiden perhesuhteiden, asuinpaikan sekä terveydentilan kokemusten kautta. Nämä tarinavarannot karttuvat elämäntilanteiden muuttuessa ja niiden muuttumiseen vaikuttavat myös ympäristössä tapahtuvat muutokset ja ylipäätään sosiaaliset kohtaamiset. Kaikki yksilöiden kohtaamat asiat, tunteet ja tapahtumat eivät

kartuta henkilökohtaisia tarinavarantoja vaan niitä suodatetaan jatkuvasti. Niiden ker-
ryttäminen on siis jatkuvasti muuttuva prosessi, johon vaikuttavat niin yksilön kuin
hänen ympäristöönsä liittyvät tapahtumat. Nämä tarinavarannot vaikuttavat yksilöi-
den sisäisen tarinan muodostumiseen, jonka avulla tulkitaan omaa elämää ja sen mah-
dollisuuksia sekä mahdottomuuksia. (Hänninen 2000, 20–21.)

Ymmärsin, etteivät sanoitukset välttämättä kuvanneet sanoittajien täysin omakohtai-
sia elämäntapahtumia tai että ne eivät ilmentäneet välttämättä autenttista sisäistä ta-
rinaa, mutta koin niiden syntyneen jonkinlaisen pohdinnan tuloksena, eikä niitä olet-
tavasti oltu kirjattu ylös kuten kauppalistaa, ohimennen arjen tiimellyksessä. Tämän
pohjalta tein päätelmän, että jokaisen sanoituksen taustalla oli myös kuvausta kirjoit-
tajansa omakohtaisista kokemuksista, vaikka ne eivät suoranaisesti kuvaisikaan hei-
dän elämäntapahtumiaan. En oletanut, että kaikki tarinat olisivat välttämättä suo-
rassa suhteessa tapahtuneisiin asioihin vaan niiden jollain tavalla ilmentävän sanoit-
tajien kokemusmaailmaa sekä heidän tapaansa olla. Sain myös vahvistusta tälle olet-
tamukselle haastatteluaineistoni kautta. Sen perustella suurin osa sanoittajista koki
kirjoittaneensa tarinaa omien elämäkokemustensa kautta, joko suoranaisesti tai vä-
lillisesti, mutta osa oli kirjoittanut tarinan siitä näkökulmasta, että se menestyisi itse
kilpailussa, jolloin tarinan kirjoittamisessa fiktion osuus oli suuri. Tästä huolimatta
haastatteluaineistosta tuli esiin, että esimerkiksi epäonnisen tarinan kirjoittamisen
taustalta saattoi nousta omakohtaisia epäonnistumisen kokemuksia, vaikka ne eivät
liittyneetkään suoraan sanoituksen tarjoamaan kuvaukseen. Tein tämän tiedon perus-
teella olettamuksen, että jokaisessa tarinassa olisi mukana hitunen omakohtaista ko-
kemuksen kerrontaa. Eli tarinat elivät omaa elämäänsä, mutta omakohtaiset koke-
mukset vaikuttivat taustalla.

4.2 Useista tarinoista tiivistettyihin teemoihin

Tutkin erilaisia analyysitapoja, jonka kautta kykenisin löytämään tarinoista yhteneväi-
syyksiä ja sain muodostettua jokaiselle omanlaisen teeman, johon sen asettaa. Tu-
tustuin aineistooni lukemattomia kertoja ja testailin erilaisia tapoja lähestyä niiden si-
sältöjä. Käsittelin sanoituksia niin kaupunkikohtaisissa sarjoissa, musiikkigenrelli-
sissä sarjoissa kuin erottelemalla niitä juonellisiin sekä lyhyempiin hetken kuvauksen

sanoituksiin. Tutkin niitä myös pelkästään osallisuuden ja yhteisöllisyyden käsitteiden valossa ja täysin ilman mitään ohjaavaa tekijää.

Yksi sanoitus harvoin kertoo vain jostain yhdestä tietystä asiasta tai teemasta, yleensä ne ovat monitahoisia ja yhdenkin lauseen voi tulkita monella tavalla. Esimerkiksi aineistoni rakkaustarinana alkanut kertomus saattoi muuttua sen edetessä kaupunkiyhteisön positiivisia puolia kuvaavaksi tarinaksi. Toisen tarinan yksinäisyyden kuvauksien sekaan sekoittui eri sukupolvien tarkastelua, ja lopulta tarina päättyikin ajatukseen, kuinka eri sukupolvien jäsenten tulisi arvostaa ympäristöään ja sanoitus lopulta olikin kutsu lukijalle tutustua ainutlaatuisen kaupunkiin. Osa sanoituksista oli rakennettu metaforien varaan eli sanat, joita oli sanoitettu, kuvastivatkin jotain muuta kuin mitä sana itsessään tarkoittaa ja tulkintojen mahdollisuuksia oli tarjolla useita. Sanojen mahti on valtava niiden tarjotessa lukijalleen monenlaisia mielikuvia sekä reittejä tulkita tarinaa.

Narratiivisen analyysin haasteena on aineiston moniäänisyys, tulkintojen tekeminen eri näkökulmista saattaa tuntua loppumattomalta polulta. Tutkimuskysymysten tulisi ohjata analyysiä sen eri vaiheissa, jolloin se voidaan perustellusti päättää ja tuottaa tutkimuksen kautta valideja tuloksia. (Tökkäri 2018, 80.) Kuten jo aiemmin totesin, tämä moniäänisyys oli läsnä aineistoni äärellä ja pohdin pitkään, mistä näkökulmasta itse lopulta sanoituksia tarkastelen.

Päädyin lopulta tarkastelemaan sanoituksia narratiivisen juonianalyysin näkökulmasta. Se keskittää huomion kertomuksen juonen etenemiseen ja on kiinnostunut esimerkiksi siitä, onko kertomus onnellinen vai päättykö se surullisesti (Hänninen 2018, 199). Juonianalyysi keskittää huomionsa kokonaisuuteen eikä tarinoiden yksittäisiin ilmaisiin. Aineistosta voidaan muodostaa tyyppitarinoita, jotka kuvastavat tarinan sisältöä, jonka jälkeen niistä voidaan muodostaa teemoja, jotka kuvastavat tietyn tyyppin tarinoita. (Hänninen 2000, 33.) Narratiivisen analyysin tarjoten erilaisia mahdollisuuksia lähestyä aineistoa, kiinnitin huomiota myös sanoitusten aktantteihin. Aktantit ovat juonia kannattelevia keskeisiä piirteitä, esimerkiksi tarinan päähenkilöt, keskeiset paikat tai tapahtumat. (Hänninen 2018, 201.)

Teemoittelin sanoitukset vastaten työni ensimmäiseen kysymykseen: minkälaisia kaupunkitarinoita kilpailuun osallistui ja jaoin sanoitukset eri teemoihin sanoitusten tari-

natyyppien ja olettamieni sanoittajien alkuperäisten ideoiden pohjalta. Kun olin teemoitellut sanoitukset omiin osioihin, tarkastelin eri teemoja etsien niistä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviä sekä estäviä tekijöitä. Hyödynsin prosessissa opinnäytetyössäni aiemmin esittelemiä teorioita sekä käsitteitä ja tässä vaiheessa analyysiäni ohjasi teoreettinen viitekehys, joten analyysini eteni teoriaohjaavaan analyysiin perustuen. Teoriaohjaavaan analyysiin nostetaan jo aiemmin muodostettu tieto ja ymmärrys tutkittavasta aiheesta ja siihen liittyvät käsitteet ja teoriat määritellään ennen analyysin toteuttamista. Analyysi etenee abduktiivisen päättelyn periaatteiden mukaisesti, jolloin aineisto ja teoria ikään kuin keskustelevat analyysin edetessä ja johtopäätökset muodostetaan niitä yhdistelemällä. Näistä kumpikaan ei ota pääroolia tutkijan päätellessä lopputuloksia, vaan ne tukevat toinen toisiaan. Tällainen prosessi vaatii luovia, ajoittain puolipakollakin toteutettuja valintojen tekemisiä, jotta tutkimus pääsee päämääränsä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–110.) Aineistoni ollessa erittäin laaja ja sen tarjotessa erilaisia tulkinnan polkuja myönnän, että jouduin joitain sanoituksia pakottamaan jonkin tietyn teeman alle, jotta kykenin jatkamaan analyysiäni.

Analyysissä oleellisinta on Kulmalan (2006, 46) mukaan merkitysten tunnistaminen. Lehtonen (1996, 212) kuvailee merkitysten olevan loputon tutkimuksellinen maailma ja kun ne yhdistyvät kielellisyyteen, tarjoavat ne tulkitsijalleen alati muuttuvia tulkinnan mahdollisuuksia. Pohdin analyysini joka käännteessä, osasinko löytää juuri ne oikeanlaiset merkitykset ja miten osaan kuvata tekemiäni johtopäätöksiä tässä opinnäytetyössä. Kemppi (2001, 35) toteaa nuorisobändien laulujen sanoituksiin kohdistuvassa pro gradu -tutkielmassaan, ettei tutkija kykene mitenkään kuvaamaan analyysinsä kulkua ilman epäonnistumista. Omassa tutkimuksessaan Kemppi analysoi kahdeksan laulun sanoitusta, joten verrattuna oman aineistoni laajuuteen, oli hänen aineisonsa huomattavasti suppeampi. Tämä Kempin toteamus ei antanut minulle lupaa olla yrittämättä kuvata mahdollisimman hyvin omaa prosessiani, mutta se toi hieman helpotusta omille pohdinnoille, varsinkin niille itsekriittisille olettamuksille, joita koin loputtomien johtopäätösten muodostamisen polullani.

Palasin aineistoni äärelle lukemattomia kertoja. Ohimennen, täysin uppoutuneena ja kaikkea siltä väliltä. Huomasin analyysin edetessä tarkastelevani sanoituksia eri näkökulmasta sanoitusten moninaisten merkityksien vuoksi. Joinain päivinä koin, että aineisto oli yhtenäisempi ja joinain päivinä tuntui, kuin jokainen tarina olisi ollut aivan omalta äärilaidaltaan. Tiedostin myös koko ajan, että tutkimani aineiston perusteella

tuotin tietoa juuri siinä hetkessä pohjaten sen omiin kokemuksiini sekä tuntemuksiini, jotka eivät voineet olla vaikuttamatta prosessin etenemiseen. Analyysi oli mutkikas prosessi, jolle ei meinannut löytyä loppua ja jos aloittaisin sen juuri nyt uudelleen, saataisin tarkastella aineistoa täysin erilaisin silmin.

4.3 Kutsu kuulla juuri sinua, sanoittaja!

Opinnäytetyöni etenemistä ohjasi halu kuulla kilpailuun osallistuneiden sanoittajien ajatuksia ja kiinnittää huomiota heidän omakohtaisiin kokemuksiinsa. Olin kiinnostunut siitä, miten heidän sanoituksensa oli syntynyt, minkälainen taustatarina siihen saattaisi liittyä, minkälaiseksi he kokivat itse sanoittamisprosessin ja miten he toivoisivat, että lukija tulkitsee heidän sanoitustaan. Lisäksi minua kiinnosti kuulla heidän kokemuksista tarinansa kaupungista, osallisuuden tunteiden syntymisestä sekä yhteisöllisyyden teemoista. Kiinnostukseni kohteena oli siis ikään kuin tarina heidän sanoittamastaan tarinasta.

Kerronnallisen haastattelun kautta huomio kohdennetaan tutkittavaan aiheeseen liittyviin kertomuksiin, jotka välittävät tietoa kokemuksista. Tarkkasanaaninen tapahtumien kuvaaminen ei ole oleellista vaan tapa, millä välitetään tietoa siihen liittyvistä kokemuksista. Kerronnallinen haastattelu voi olla joko laaja elämänkerrallinen haastattelu tai se voi kiinnittää huomion yksittäisen asian tai tapahtuma kuvaukseen. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2009, 190–191.)

Haastattelut voidaan toteuttaa joko kasvokkain kohdatuissa vuorovaikutustilanteissa tai virtuaalisesti esimerkiksi sähköpostitse. Sähköpostitse toteutettu haastattelu tarjoaa tutkijalle mahdollisuuden toteuttaa haastatteluita keskinäisestä välimatkasta huolimatta. Se tarjoaa myös haastateltavalle mahdollisuuden vastata rauhassa kysymyksiin itse valitussa tilassa juuri silloin, kuin itse haluaa. Haastattelijan tulee kuitenkin pohtia hieman erilaisia kysymyksiä kuin perinteisesti toteutetussa haastattelussa. Onko haastateltava varmasti vastannut itse kysymyksiin, vastaako hän varmasti tarkentaviin kysymyksiin, tulkitsinko oikein kirjoitetun vastauksen, kun en voi huomioida elekieltä ja miten päättää haastattelutilanne siten, että haastateltavalle tulee tunne, että hän sai varmasti vastattua kysymyksiin haluamallaan tavalla. (Tiittula & Rastas & Ruusuvuori 2009, 264–266.)

Pohdin pitkään, toteutanko henkilökohtaisia haastatteluita vai päädynkö sähköpostitse toteutettuihin haastatteluihin. Henkilökohtaisesti kohdattujen haastattelujen kautta minulla olisi ollut mahdollisuus esittää heti tarkentavia kysymyksiä ja huomioida haastateltavan elekieli, joka olisi saattanut viedä haastattelua uusille urille. Mietin myös, luoko sähköpostitse toteutettu haastattelu etäisen tunteen haastateltavalle ja osaanko pelkkien kirjoitettujen sanojen kautta luoda tunteen, että olen oikeasti kiinnostunut heidän ajatuksistaan. Pohdin myös, rajaako kirjallisten vastausten pyytäminen vastaajien halukkuutta vastata kysymyksiin ja olisiko joku haastateltava osallistunut ennemmin haastatteluun, jos se olisi toteutettu perinteisellä tavalla.

Sanoituskilpailuun osallistujat asuivat ympäri Suomea ja tiedostin, etten pysty tapamaan montaa henkilöä kasvokkain. Koin, että sähköpostitse toteutettu haastattelu mahdollistaa minulle laajemman otannan sanoittajista, kun maantieteelliset välimatkat eivät vaikuta heidän valintaansa. Koska kyseessä oli sanoituskilpailu, lähdin siitä ajatuksesta, ettei kirjoittaminen olisi esteenä haastatteluihin osallistumiseen. Sanoittamisprosessi on usein sellainen, että se elää jonkin aikaa ja koin haastatteluvastauksien sanoittamisen ajan kanssa olevan hyvä vaihtoehto joillekin osallistujille. Tiedostin myös olevani täysin vieras sanoittajille ja oletin vastausprosentin olevan parempi, kun haastateltava voi vastata kysymyksiin ilman, että hän tapaa itselleen täysin vierasta henkilöä. Päädyin siis toteuttamaan haastattelut sähköpostitse, mutta mainitsin saatekirjeessä, että jonkun halutessa haastattelu voidaan toteuttaa myös verkossa, puhelimitse tai kasvokkain.

Tutkimusta tehdessä aineiston laajuus tutkimuksellisen validiteetin näkökulmasta on aihe, joka puhututtaa jokaista tutkijaa. Laadullisen tutkimuksen tekijälle ei ole tarjolla tarkkoja kriteereitä aineiston laajuuden suhteen, merkittävää on ennemminkin aineiston tarjoamat sisällöt ja niistä tehdyt tulkinnat sekä johtopäätökset. Haastatteluista puhuttaessa voidaan todeta, että tutkimus on tieteellisesti pätevä jo yhdenkin haastateltavan kautta saatujen aineistojen perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97–98.)

Vaikka laadullinen tutkimus olisi tarjonnut minulle mahdollisuuden uppoutua vain muutaman sanoittajan henkilökohtaisten ajatusten äärelle, halusin kuulla mahdollisimman monen sanoittajan ajatuksista sekä kokemuksista. Lähetin haastattelukutsut neljälletoista kilpailuun osallistuneelle (liite 2) ja lisäsin jokaiselle sanoittajalle kysy-

mysten alkuun henkilökohtaisen muutaman lauseen pituisen analyysin heidän kirjoittamastaan sanoituksesta. Lähetin kutsun liitteenä myös jokaiselle oman sanotuksen muistin virkistämiseksi. Sain vastauksia yhdeksältä sanoittajalta ja lähetin kaikille kahdesta viiteen lisäkysymystä, joihin sain vastaukset kahdeksalta sanoittajalta. Kysymykset, jotka esitin haastateltaville, olivat osittain samoja kaikille, mutta niiden pohjautuen jokaisen sanoitukseen sekä haastattelun edetessä aiempiin vastauksiin sekä sähköpostitse käytyihin keskusteluihin, muotoutuivat ne jokaiselle omanlaisekseen. Kysymysten runko on esitetty liitteessä 3.

Ennen haastattelujen toteuttamista olin teemoitellut sanoitukset alustavasti eri teemoihin ja tarkastelin haastatteluaineistoja jokaisen sanoituksen taustatarinana. Usean sanoittajan mielestä sanoitusten taustalta löytyi erilaisia henkilökohtaisia kokemuksia ja moninaisia sanoituksen tulkinnan reittejä. Kuten jo aiemmin totesin, voi yhdestä sanoituksesta löytää loputtomia tulkinnan polkuja ja tämä aihe tuli esiin lähes kaikkien haastateltavien kanssa. Jokaisesta sanoituksesta löytyi kuitenkin niitä tekijöitä, joita olin itsekkin tavoitellut sanoitusten teemoittelun aikana, joten sain haastatteluaineistoni kautta vahvistuksen tekemilleni johtopäätöksille sanoitusten teemoittelun suhteen.

Sanoittajien kokemuksia tarkastellessani analysoin haastatteluja samalla tavalla kuin sanoituksia, eli kiinnitin huomiota siihen, mitä sanoittajat kertoivat sanoittamisen kokemuksesta, en niinkään miten he siitä kertovat eli jatkoin narratiivien analyysin toteuttamista. Tyypitarinoita voidaan tarkastella myös tyyppikompositioina, jolloin niitä ei muodosteta yksittäisten henkilöiden mukaan vaan aineistosta muodostuneiden tyypitarinoiden mukaan, jolloin haastateltavien tunnistettavuus vähenee (Hänninen, 2000, 33). Tiivistin jokaisen haastattelun ydintarinaksi, jonka jälkeen muodostin niistä kilpailuun osallistumisen kokemusten perusteella kolme eri tyyppiryhmää. Aineistoni kautta oli löydettävissä erilaisia tyyppiryhmiä, mutta jokaisesta haastattelusta löytyi myös sanoittajia yhdistäviä tekijöitä. Kuvaan näitä tyyppiryhmiä sekä niitä yhdistäviä tekijöitä ja tekemiäni johtopäätöksiä tarkemmin työni luvussa 6.

5 TARINAA TARINOISTA – KAUPUNKILAULUJEN SATOA

Kuvaan tässä luvussa, minkälaisia sanoituksia kilpailuun osallistui ja mitä ne kertovat erilaisista kaupungeista ja kaupunkilaisten elämästä. Vastaan tässä luvussa opinnäytetyöni kysymyksiin minkälaisia kaupunkitarinoita kilpailuun osallistui sekä minkälaisia osallisuuden, osattomuuden sekä yhteisöllisyyden kuvauksia sanoituksista ilmenee.

Sanoitukset on jaettu neljään eri teemaan, jotka jaoin aiemmin esittelemäni narratiivisen juonianalyysin periaatteiden mukaisesti sekä olettamieni sanoittajien alkupeiräisten sanoitusten ideoiden kautta. Kuvaan eri teemojen sanoituksia sekä niiden sisältöjä peilaten niitä osallisuuden sekä yhteisöllisyyden eri käsitteisiin ja teorioihin, joita esittelin aiemmin tässä opinnäytetyössä. Tulkintoja rikastuttaa myös kerronnallisen tutkimuksen viitekehys sekä haastatteluaineistoni, josta nostan erikseen esiin joi-tain elementtejä. Lisäksi esittelen jokaisen teeman sisältöjä yhteenvedonomaisesti sanapilvi-kuvioiden kautta (kuvio 2, 3, 4 & 5). Ne ovat vain lyhyitä väläyksiä kirjoite-tuista kertomuksista, sanotuista sanoista, mutta tiivistävät kuvaavasti jokaisen teeman sisältöä.

Kuten jo aiemmin totesin, tarjosivat nämä sanoitetut tarinat lukijalleen erilaisia tul-kinnan polkuja, mutta myös selkeitä reittejä, joihin kenen tahansa lukijan on helppo uppoutua. Luoto (2016, 93) toteaa, että paikkoihin liittyy tarinoita, kokemuksia, muistoja ja tulevaisuuden suunnitelmia. Niiden kautta on helpompi asettua mielessä kysei-seen paikkaan, aistia sen tunnelmaa ja luoda käsitys paikan merkittävydestä. Tarinoiden avulla voidaan tarjota lukijalle mielikuvien maisemia, joihin on ulkopuolisenkin helpompi kytkeytyä. Lukiessani näitä sanoituksia kykenin seikkailemaan eri kaupun-kien kaduilla, vaikka en olisi niissä ennen käynytkään. Myös tutummat paikat, joissa olin aiemmin käynyt, näyttäytyivät mielessäni tutummilta kuin aiemmin. Osassa sa-noituksista oli mainittu paikkoja, joita en tunnistanut ja innostuin myös tutkimaan näitä kohteita tarkemmin. Sanoitukset loivat ikään kuin karttoja eri kaupunkeihin, siellä asuvien ihmisten koteihin, kaupunkien tapahtumiin, tunnelmiin sekä erilaisiin elettyjen elämän kokemuksiin.

5.1 ”Minun kotini, meidän kaupunkimme – karttoja yhteisöllisyyden äärille”

Useat tämän teeman sanoituksista kuvaavat merkityksellisiä kaupunkimaisemia höystettynä niin tärkeillä ihmissuhteilla, kaupungin palveluilla ja kauniilla maisemilla kuin erilaisilla tapahtumilla. Osaa näistä voisi kuvata turistioppaiksi sellaisille henkilöille, jotka eivät ole aiemmin käyneet paikkakunnalla, kartoiksi kaupunkien erilaisiin merkittäviin paikkoihin. Osa tarinoista on enemmänkin henkilökohtaisten elämäntapahtumien kuvausta, joihin yhdistyy tietty kaupunkimaisema ja osa enemmänkin maisemien yleistä kuvausta. Yhteisöllisyyden sekä osallisuuden tuntemuksia ja kokemuksia on sanoitettu hieman eri näkökulmista, mutta yhdistävänä tekijänä sanoituksissa esiintyy niiden positiivinen sävy.

Vaikka nykyään tietyn paikan ei oleteta muodostavan yksilölle suoraan yhteisöllisyyden tunteita, voi se olla oleellinen tekijä näiden tunteiden kehittymiselle (Saastamoinen 2009, 43). Osassa sanoituksista korostuu juuri sen tietyn paikan tärkeyden kuvaukset ja useaa kaupunkikuvausta ohjaa hyvin selkeästi kaupunkien keskeiset paikannimet, katujen nimet, nähtävyydet sekä tapahtumat. Muutamassa on myös sanoitettu selkeästi tunnettuja kaupunkilaisia. Tarinoissa kuvataan paljon ympäristöä, niin luonnon kauniita maisemia kuin betonitaivaaksikin nimettyjä katujen kulmia ja kukin sanoittaja luo näille omanlaisia merkityksiä omasta näkökulmastaan. Osalle betonivii-dakko on se taivas, osalle luonnonkauniit maisemat ja osalle se on jotain näiden välistä. Joissain tarinoissa kuvattujen paikkojen erityisyydet korostuvat. Sellaiset, jotka ovat erityisiä juuri kyseisissä kaupungeissa ja joita ei muualta löydy. Osassa on kuvattu paikkoja ja tapahtumia, joita on löydettävissä mistä tahansa kaupungista - arkisia maisemia ja asioita, jotka näyttävät juuri kyseisissä tarinoissa merkityksellisinä. Isoja ja pieniä paikkoja ja hetkiä, jotka tekevät arjesta elämisen arvoisen.

Yhteisöllisyyden tunne pohjautuu siihen, että yksilö kykenee tuntemaan olevansa osa juuri sitä omaa, tiettyä yhteisöään (Nivala & Ryyänen 2019, 139). Useasta sanoituksesta huokuu tunnelma, että kaupunki on juuri oikeanlainen sanoittajalleen. Nämä tuntemukset eivät esiinny sanoituksissa pelkästään positiivisten kuvausten kautta, vaan niitä tuodaan esiin erilaisin ilmaisuin, muun muassa kuvaillen paikan huonojakin puolia, mutta tarinan edetessä huonotkin puolet löytävät positiivisia näkökulmia. Niissä korostuu myös tunne siitä, että yksilö kykenee olemaan osa yhteisöään juuri sellaisena kuin hän on, eikä hänen tarvitse koettaa olla jotain muuta. Olla osa yhteisöään

omanlaisena, kokea olevansa omanlaistensa seurassa. Toisin sanoen, jakaa yhteisön jäsenten kanssa samankaltainen habitus, joka ohjaa yksilöiden elämäntyylien valintojen kautta myös yhteenkuuluvuuden tunteen kehittymistä (Bourdieu 1998, 18).

Osallisuuden tunteen muodostumiseen vaaditaan tunne siitä, että yksilö kokee kykenevänsä vaikuttamaan yhteisöön, johon hän kuuluu (Nivala & Ryyänen 2019, 138). Osassa sanoituksista korostuu juuri tämä vaikuttamisen tematiikka. Joitain sanoituksia voisi kuvailla yhteisöjen kannustuslauluiksi, joiden tarkoitus on nostaa esiin kaupunkien toimivia kokonaisuuksia ja tavoitteena on myös herätellä näissä kaupungeissa jo asuvia asukkaita tarkastelemaan omaa kotikaupunkiaan uudesta näkökulmasta. Haastatteluaineistoni kertoo myös samankaltaista tarinaa: tämän teeman haastatteluista selvisi, että joidenkin sanoittajien tavoitteena ei ollut pelkästään luoda yleisiä mielikuvia kaupungeista vaan herätellä siellä asuvia ihmisiä tarkastelemaan ympäristöään uusin, erilaisin silmin.

Jotta osallisuuden kokemus voi syntyä, on yksilöllä oltava mahdollisuus luoda merkityksellisiä ihmissuhteita ja kyetä olemaan tasa-arvoisessa, dialogisessa suhteessa yhteisönsä jäsenten kanssa (Kurki 2000, 130–132). Ihmissuhteet ja niiden merkityksellisyys osallisuuden kokemusten syntymiseen on myös näkyvässä useassa sanoituksessa, monessa tarinassa kaupunki muodostuu tärkeäksi nimenomaan sosiaalisten suhteiden kautta. Yhteenkuuluvuuden tunnetta muihin yhteisön jäseniin kuvataan myös monesta eri näkökulmasta, niin oman lähipiirin kuin kaupunkien vieraampienkin asukkaiden kautta. Joissain sanoituksissa todetaan, että kaupungissa on tilaa olla juuri sellaisena kuin itse haluaa olla.

Osallisuuden tuntemuksien muodostumiseen vaaditaan myös luottamusta omaan yhteisöön ja sen jäseniin. Luottamusta siihen, että jokainen jäsen hyväksytään sellaisena kuin he ovat. (Nivala & Ryyänen 2019, 139.) Joissakin sanoituksissa sivutaan tätä luottamuksen teemaa ja tätä kautta kuvataan myös osattomuuden kokemuksen tunteita, mutta ne toimivat ikään kuin muistutuksena siitä, että jokaisen yhteisön jäsenen tulisi saada olla juuri sellainen kuin on.

Vaikka jotkut sanoituksista kuvaavat hyvin henkilökohtaisia kokemuksia ja tapahtumia, joita värittävät jossain määrin myös haikeat tunteet ja tunnelmat, yhteisön kannatteleva voima vie tarinoissa elämää eteenpäin oikeaan, toivottuun suuntaan. Osa sa-

Hänninen (2000, 30) käyttää tutkimuksessaan käsitettä sisäinen tarina, jolla hän viittaa reflektioon, jota yksilö käy mielessään välillä jopa sitä itse tiedostamatta. Reflektiot eivät välttämättä ole suoranaisia ajatuksia, vaan ne voivat eri tavoin ilmaistuin kuvastaa erilaisia elämänilmauksia sekä tilanteita. Koin, että tämän teeman sanoitusten kerronta kuvasti ennemminkin sisäistä, omakohtaista tarinaa kuin ulkoista kuvausta tapahtumista ja tunnelma oli monessa erittäin henkilökohtainen kuvaten erilaisia tunteiden maisemia. Nämä tuntemukset pystyvät ilmentämään sanoittajan kokemuksia laajemminkin kuin vaan kyseisen rakkaustarinan muodossa. Haastatteluaineistoni tarjosi myös näkymiä näille ajatuksille. Esimerkiksi sanoitetun epätoivoisen rakkaustarinan taustalta löytyi ylipäätään kokemuksia siitä, ettei yksilö ole aina kokenut tulevana kuulluksi ja kohdatuksi juuri sellaisena kuin hän on.

Nämä erilaiset tunteet näyttäytyvät tarinoissa pääasiassa arkisina kuvauksina ja niissä sanoitetaan myös kaupunkien paikkoja sekä tapahtumia. Joissain oleellisessa roolissa onkin jonkin tietyn kaupungin paikka tai tapahtuma, joka on vaikuttanut tunteenpalon syntymiseen. Jotkut tarinat luovat myös kuvauksia, melkein pä listauksia kaupunkien erilaisista paikoista, mutta rakkaustarinan eteneminen johdattelee sen juonta eteenpäin. Kuvaukset ovat pääasiassa herkkiä ja tunteikkaita ja näihin tarinoihin on helppo uppoutua riippumatta siitä, onko lukijalla itsellä omakohtaisia samanlaisia kokemuksia vai ei.

Nussbaum (2011, 33) korostaa yhtenä osallisuuden kokemusten syntymisen tekijänä mahdollisuutta kokea ja näyttää tunteita sekä tulla rakastetuksi. Myös Freire (2005, 97–98) nostaa esiin ylipäätään ihmisyyden rakentumisessa, sekä tätä kautta osallisuuden kokemusten syntymisessä, rakkauden merkitystä. Vaikka teoreetikot eivät painotakaan romanttista rakkautta, on se yksi osa tätä asetelmaa. Kyvyn rakastaa ja mahdollisuus tulla rakastetuksi, voidaan olettaa olevan elämän yksi peruselementeistä ja tämän teeman sanoitukset kuvastavat hyvin pitkälle tätä tematiikkaa. Niin positiivisissa kuin negatiivisissakin merkityksissä.

Jotkut näistä tarinoista kuvaavat lyhyitä ihastuksen hetkiä. Niitä, jolloin vatsanpohjassa on perhoseja, näkökentässä ei näy mitään muuta kuin ihastuksen kohde eikä millään muulla ympärillä tapahtuvalla asialla ole merkitystä. Toiset taas ilmentävät toivottulla tavalla edennyttä rakkaustarinaa, joissa kuvataan tapahtumia ensi ihastuksesta

yhteisen kodin rakentumiseen sekä vanhuuden päivien viettoon saakka Näissä rakkau-
den palo johdattelee tarinaa positiivisten tunteiden ilmaisujen äärille. Osa tarinoista
kertoo karikkoisista ja myrskyisistäkin suhteen vaiheista, jotka eivät johtaneetkaan
unelmien toteutumiseen, mielikuvissa luotuihin yhteisiin tulevaisuuksiin. Sydänsuru-
jen kautta kuvataan epätoivoisiakin hetkiä sekä kokemuksia. Sellaisia, jolloin ei saa
sanoilleen tai tunteilleen vastakaikua ja joista syntyy mielikuva, kuin tarinan päähen-
kilö olisi näkymätön koko maailmalle ja lähestulkoon musertuisi yksinäisyyden tuntei-
den äärille.

Tunne hyväksytyksi tulemisesta ja kokemus kuulumisesta ovat jokaisen yksilön perus-
tarpeita. Ne ohjaavat myös yksilöiden tapaa ajatella kuka minä olen ja mihin minä kuu-
lun, eivätkä ne voi olla vaikuttamatta kokonaisvaltaisesti hyvinvointikokemuksiin. (Ni-
vala & Ryyänen 2019, 142.) Joistain sanoituksista ikään kuin loistaa se kaipaus kuu-
lumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta juuri sellaisena kuin itse on. Jotkut tarinat taas
johdattelevat lukijaansa syvän kiintymyksen ja rakkauden tunteiden äärille, jolloin
myös kaupunkien paikat sekä tapahtumat näyttäytyivät tarinoissa positiivisina sekä
merkityksellisinä.

Kuvio 3. Sanapilvi sanoitusten sisällöistä.

5.3 ”Vanha uusi tarina - sanoituksia kotiinpaluusta, menneistä ajoista ja nuoruuden tuokiokuvista”

Tämän teeman tarinat kertovat nuoruudesta, vanhuudesta, muutoksesta ja kotikaupunkiin takaisinpaluusta. Osassa sanoituksissa aiheet eivät ole suoraan sanoitettuina, vaan niitä on kuvattu monimutkaisempien kielikuvien kautta, mutta suurin osa niistä tarjoaa suoraa juonellista kerrontaa näistä tapahtumista. Myös näissä sanoituksissa on nähtävissä selkeitä aktantteja eli kuvauksia kaupunkimaisemista ja niiden tietyistä paikoista. Paikat näyttävät arkisina puistonpenkkeinä, kylänraitteina, kotien pihoina, kahviloiden ja kuppiloiden kulmapöytinä. Osassa ne nousevat tarinaa ohjaavaan rooliin, osassa ne ovat sivujuonia. Tässäkin teemassa tunteiden kuvauksille on tilansa ja niitä kuvataan menneisyyden, muutoksen ja kotiinpaluun näkökulmasta.

Orr (1992) on todennut, että tieto paikasta, missä olet ja mistä tulet, liittyy myös kysymykseen, kuka olet. Eli kuvaillessa itseään ihminen asettaa itsensä samanaikaisesti kysymykseen mistä tulet eikä hän voi välttyä paikan määrittelyn teemoilta. (Erkkilä 2011, 205.) Osa sanoituksista ilmentää tätä tematiikkaa ja niissä pohditaan elämän aikana tehtyjä omia valintoja, joihin myös paikkakunnat ovat vaikuttaneet. Tämä aihe ilmeni myös haastatteluaineistosta sanoittajien pohtiessa omia tuntemuksiaan eri kaupunkeihin, joissa he olivat asuneet ja miten ne ovat vaikuttaneet heidän omiin elämiinsä. Toki henkilökohtaiset pohdinnat olivat oleellisemmassa roolissa, mutta osittain ne liittyivät myös paikkakuntaan, joissa sanoittajat olivat asuneet.

Kotiseudun tunnetta voidaan pitää muistojen ja maisemien kudelmana, jotka pohjautuvat kokemuksellisiin tunteisiin (Riukulehto & Suutari 2016, 268). Kotipaikkakunnasta ja kotiinpaluusta kerrotaan useassa tämän teeman sanoituksessa. Kaipuu vanhaan näyttää tarinoissa liittyvän tärkeisiin ihmissuhteisiin, kohdattuihin tapahtumiin, maisemiin, mielikuviin ja muistoihin, jotka ovat johtaneet lopulta päätökseen kotiinpaluusta. Joitakin sanoituksia lukiessa tuntuu kuin se paikka, missä tarinan päähenkilö asuu nyt, ei ole ollut niin merkittävä kuin se, mistä hän on aikanaan lähtenyt. Paikkakuntaan kuulumisen tunne ei liity siihen, asuuko yksilö siellä vaan siihen, kykeneekö hän identifioitumaan ja tuntemaan osallisuuden kokemuksia kyseiseen paikkaan (Koskihaara 2016, 159). Näissä tarinoissa tunne kuulumisesta näyttävät tärkeinä tapahtumina ja muistoina, joita on koettu aiemmin toisaalla, kuin siellä missä tarinan päähenkilö tällä hetkellä asustaa.

Kerrotut aiheet pyörivät pääasiassa myönteisissä teemoissa ja paluu kotiin sisältää tunteellista tematiikkaa. Vaikka kaikissa sanoituksissa ei selkeästi ole kerrottu lähdön syytä, useassa ne kuvastavat perin arkisia aiheita liittyen ihmisten elämän etenemiseen ja kasvuun: koulutuksen ja työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin muilla paikkakunnilla, nuoruuden huumassa tehtyihin virheisiin ja ylipäättään aikuistumiseen liittyviin aiheisiin. Kotiinpaluuta sanoitetaan kaupunkien maisemien, tuoksujen, muistojen ja tapahtumien näkökulmasta ja useassa todetaan: ”tänne mä jään”.

Menneiden tapahtumien tulkinnan kautta on mahdollista muokata myös nykyhetken kokemuksia. Vaikka menneisyyttä ei voida täysin muuttaa tai uudelleen tulkita, vaikuttavat aiemmin tapahtuneet asiat myös yksilöiden nykyhetken sekä tulevaisuuden suunnitelmien muodostumiseen. (Hänninen 2000, 58–59.) Osassa sanoituksista käsitellään nuoruuden teemoja, muistellaan menneitä aikoja, kohdattuja ihmisiä sekä erilaisia elämäntapahtumia. Nuoruus näyttäytyi useassa sanoituksessa kiivaana ja sivupoluillekin tarinoissa eksyttiin, mutta pääasiassa aika tarjoaa tarinoihin näin jälkikäteen hyviä muistoja ja hetkiä. Osassa sanoituksissa kaivattiin näitä aikoja, osassa ne näyttäytyivät kasvualustana tämän päivän aikuisuudelle ja niissä sanoitettiin nuoruusajan merkityksellisyyttä. Sanoituksissa vilahteli paikkoja, tapahtumia ja ihmisiä, jotka loivat nämä merkitykselliset muistojen raamit. Arjen tilanteiden kautta kuvattiin haikeitakin tunnelmia, mutta pääasiassa sanoitusten tunnelma oli lopulta positiivinen, ja ne tuntuivat vaikuttaneen merkittävästi tämän päivän tarinan rakentumiseen.

Joissain sanoituksissa muisteltiin menneitä aikoja yleisemmässäkin kaupunkien viitekehyksessä. Näistä nousee esiin paikkojen merkityksellisyys ja ymmärrys niiden tärkeydestä. Niissä on sanoitettu entisajan historiallisempiakin maisemia ja tapahtumia, joiden kautta on kuvattu kaupungin kauneutta sen eri näkökulmista. Useasta sanoituksesta nousee esiin kiitollisuus olemassa olevasta ympäristöstä, ihmisistä ja elämän aikana kohdatuista tapahtumista ja joissain todettiin, että menneitä muistellaan juuri sen vuoksi, että se jätti jäljet elämään

Osallisuuden tunteeseen liittyy myös mahdollisuus vaikuttaa ja toimia (Kiilakoski 2007, 14). Useasta sanoituksista nousee myös esiin, ettei elämä ole aikanaan mahdollistanut jäämistä kotikaupunkiin, mutta se on ollut mahdollista toteuttaa myöhemmin. Tarinan päähenkilö on voinut tehdä valintoja itselle tärkeiden asioiden suhteen, kyen-

aiheita metaforin eli asioita on ilmaistu monimutkaisemmin kielikuvin, joiden tulkintaa voi viedä moneen suuntaan.

Osa kaupungeista näyttäytyy lukijalle hämyisinä baarinnurkkina, pimeinä ja harmaina öisinä kujina, joilla asustaa kodittomia ja osattomia ihmiskohtaloita. Arjen duunarin kuvauksina sekä yksinäisyyden sävyttäminä paikkoina. Tarinoista löytyy niin köyhyyden kuin kodittomuuden sanoituksia, sairauksien, päihdeongelmien sekä yhteiskunnan reunalla elävien arjen kuvauksia. Niissä on muisteltu myös menneiden aikojen rankkojakin elämäntilanteita peilaten niitä nykyiseen elämäntilanteeseen ja pohditaan, miksi elämä on edennyt tietyn kaavan mukaisesti. Tarinoista löytyy yksinäisyyden, epäonnistumisten ja epätoivoistenkin tuntemusten sanoitusta.

Osattomuuden eri aiheet ja tunnelmat ovat tarinoissa käsin kosketeltavissa. Kokemus siitä, ettei yksilö koe tullessa kuulluksi, tulee myös esiin useammassa sanoituksessa niiden kertoen myös laajempaa tarinaa ylipäättään yhteiskunnan tilasta. Päätöksiä tehdään jossain siellä kaukana, minne tavallinen kansa ei koskaan voi yltää. Epäarvoisesta kohtelusta sanoitettiin niin oman kaupungin palveluita, maisemia ja joitakin ihmisryhmiä kohtaan, joiden kautta syntyy laajempiakin negatiivisia lieveilmiöitä. Köyhät vastaan rikkaat asetelmaa on myös tulkittavista joissain kuvauksissa. Ne kuvastavat Bourdieun (1984, 40–42) mukaisesti yhteiskuntaluokkien välille syntyviä railoja, jolloin alemman luokan ryhmän jäsenillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinpiiriinsä, vaan he joutuvat pelkästään tyytymään siihen, mitä heille on tarjolla.

Toimintamahdollisuuksien teoria korostaa jokaisen yksilön oikeutta kyetä itse tekemään valintoja elämänsä suhteen. Näiden oikeuksien tulisi olla jokaisen perusoikeus ja yhteiskuntien tulisi varmistaa niiden toteutuminen. (Nussbaum 2011, 24–25.) Tarinoissa kuvataan elämäntilanteita, jolloin yksilöllä ei ole mahdollisuutta valita asuinpaikkaansa, kodittomuuttansa, ihmissuhteita, työpaikkaansa, työttömyyttänsä tai sairauttansa. Kun elämä on enemmän selviytymistä tavallisesta arjesta, ei ole myöskään mahdollisuutta viettää vapaa-aikaansa tahtomallaan tavalla. Tämä johtaa eritasoisiin osattomuuden tunteisiin tuoden mukanaan eriarvoisuutta, häpeän tunteita sen eri muodoissa ja tilanteita, jolloin yksilön tulee vaan kestää arvosteluita toisten taholta. Näistä tarinoista uupuu laajempien yhteisöjen arvostetuksi tulemisen tunne, kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen, mahdollisuus elää elämisen arvoista elämää. Ilman koke-

musta osallisuudesta, yksilön ei ole mahdollista kokea olevansa yhteisönsä tasa-arvoinen toimija, jolla on mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuden muuttumiseen (Nivala 2008, 175).

Osattomuuden ja yhteiskunnan ulkopuolisuuden kuvauksien rinnalla kulkee kuitenkin kuvauksia myös osallisuuden erilaisista tunteista, ja osassa niistä on mukana myös toivon kipinöitä. Tällaisten tarinoiden toivon kipinää luovat sosiaaliset suhteet ja pienten yhteisöjen jäsenet. Tutut ja turvalliset paikat, lähiöiden ja pimeiden kujien ihmiset ja ihmissuhteet kannattelevat tarinoiden päähenkilöitä monessa eri elämäntilanteessa. Kuulua johonkin ryhmään, olla osa jotain yhteisöä, vaikka se olisikin rankemman elämäntilanteen tarjoava, voi toimia merkittävänä tekijänä yksilölle, vaikka ulkopuolinen näkisikin asian toisin. Bourdieu (1991) kuvaa erilaisten ihmisryhmien muodostavan sosiaalisia kenttiä, joilla kyseisen ryhmän ihmiset kykenevät toimimaan ikään kuin juuri oikealla tavalla. Tavalla, jonka kaikki yhteisön jäsenet tunnustavat ja joiden kautta henkilöt pystyvät samaistumaan toinen toisiinsa. (Kahma 2011, 22.) Näissä tarinoissa viilahtelevat henkilöt kykenevät toimimaan oman yhteisönsä määrittelemillä soveliailla tavoilla ja tuntemaan tätä kautta myös osallisuuden tunteita.

Yhtenä osallisuustyön tavoitteena on kyetä tukemaan yksilön mahdollisuuksia sekä kykyä vaikuttaa niin omaan elinpiiriinsä kuin laajemmin yhteiskunnan asioihin. Kriittisen ajattelukyvyyn kehittyminen mahdollistaa myös kriittisen toiminnan yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kehittymiseksi. (Nivala 2008, 174–175.) Moni sanoituksesta tuo tarinallaan esiin kriittisiä kuvauksia yhteiskunnan tilanteesta. Vaikka tarinat pääasiassa keskittyvät paikalliseen tai yksilötason tarkasteluun, pystyy niiden aiheita kuvittelemaan oikeastaan mille paikkakunnalle tahansa ja laajentamaan näkökulmaa myös yhteiskunnalliselle tasolle. Nämä kuvaukset toimivat ikään kuin kutsuna lähteä barrikadeille heikomman puolesta, puolustamaan niin omia kuin muidenkin oikeuksia, jotta yhteiskunnan olisi mahdollista muuttua tulevaisuudessa.

Joissain tarinoissa matka tasapainoisten osallisuuden kokemusten äärelle näyttäytyy pitkänä, joissain täysin mahdottomina, mutta tunne siitä, että voi olla osa jotain yhteisöä, voi olla erittäin merkityksellinen elämää eteenpäin vievä voima. Kyetäkseen tuntemaan osallisuuden kokemuksia laajemmin yhteiskunnallisella tasolla, tulee niitä kyetä kokemaan omissa pienyhteisöissä (Nivala & Ryyänen 2013, 28). Näistä pienistä

Sanoituskilpailuun osallistuneet sanoitukset kuvastavat juuri näitä arjen erilaisia tilanteita, osallisuuden palasia. Niitä sanoitettiin kaupunkien eri äärilaidoilta, erilaisista elämäntapahtumista ja ne kertovat monenlaisista kokemuksista, joita meistä jokainen kohtaa päivittäin, vähintään eri uutiskanavien kautta. Vaikka olen jo useaan kertaan todennut sanoitettujen tarinoiden saaneen fiktiivisiäkin lisäjuonia, kuvastavat ne hyvin myös realistisia arkisia asioita yksilöiden näkökulmista. Ymmärsin tutkiessani näitä kaupunkitarinoita, että tarkastelen ainutlaatuisia ja yksilöllisiä kokemuksia sekä näkökantoja, joille jokainen sanoittaja loi omanlaisia merkityksiään. Näiden pienten, yksilöllisten sekä persoonallisten tarinoiden kautta olisi mahdollista rakentaa laajempia johtopäätöksiä yhteisöllisyyden sekä osallisuuden rakentumisesta yhteiskunnallisessa kontekstissa, kuten aiemmin viittasin Kurjen (2002, 46) toteavan.

Sanoitusten otanta oli lopulta suhteellisen pieni, monta tarinaa jäi kirjoittamatta ja monta aihetta käsittelemättä, mutta opinnäytetyöni tarkoituksena ei ollut muodostaa kokonaisvaltaista kuvaa tämän päivän Suomesta vaan tuoda esiin, minkälaisia arjen tarinoita kirjoitetaan tällaisen sanoituskilpailun kautta ja miten ne kuvastavat erilaisien yhteisöjen osallisuuden sekä yhteisöllisyyden teemoja. Joillekin kaupunki oli yhteisöllisyyden värittämä turvallinen kotipaikka, joka tarjosi kaupunkilaisille monenlaisia mahdollisuuksia toimia ja joillekin se oli paikka, jossa selviytyminen arjesta ja sen haasteista oli päällimmäisenä tunteena. Osalle laajat kaupunkiyhteisöt loivat mahdollisuuden olla oma itsensä, kun taas toisten tarinoiden päähenkilöt kykenivät toimimaan pääasiassa omien pienten turvallisten ja tuttujen yhteisöjen puitteissa. Mielestäni nämä tarinat kuvastavat syvällisiäkin kokemuksia, joista osallisuuden tunne syntyy – tai jää syntymättä. Tarkastelemalla näitä tarinoita arjesta, löytyy monenlaisia elementtejä, joita tutkimalla esimerkiksi kaupunkikohtaisesti, voi löytää monia arvokkaita asioita, joiden kautta osallisuuden kokemuksia kyettäisiin konkreettisesti tuottamaan eri kaupungeissa.

6.1 Kokemuksista sekä kilpailuun osallistujista

Tarkastelen tässä luvussa vielä tarkemmin haastatteluaineistoni sisältöjä ja kuvaan aineistoni pohjalta, minkälainen sanoittamisprosessi oli kokemuksena kilpailuun osallistuneille sanoittajille. Lisäksi selvitän, tavoittiko hanke aineistoni perusteella myös

ei-kävijöitä, eli sellaisia henkilöitä, joilla ei ole aiempaa kokemusta omaehtoisen taiteen tuottamisesta.

Haastatteluaineistostani ilmenee, että kilpailuun osallistuneita sanoituksia oli kirjoitettu luonnollisesti kilpailumielessä, mutta suurin osa sanoittajista koki kilpailun herättäneen heissä halun tutkia ja tarkastella ympäristöään ”erilaisin silmin”, eli he kiinnittivät prosessin aikana enemmän huomiota ympäristöönsä. Osa koki, että heillä on ylipäätään aistit avoinna tämänkaltaiselle tarkastelulle, mutta sanoittamisen aikana se lisääntyi ja tarjosi heille uudenlaisia näkemyksiä ja kokemuksia. Tämän ryhmän sanoittajien tarkastelun kohteena oli oma elinpiiri omien yhteisöjen näkökulmasta, mutta myös kaupunkien asioiden laita laajemmin yhteiskunnallisellakin tasolla. Sanoittajat olivat kiinnittäneet huomiota niin kaupunkien toimiviin kuin ei toimiviin palveluihin, ylipäätään ihmisten kohtaamisiin liittyviin teemoihin, ympäristöasioihin ja kaupunkimiljööseen liittyviin asioihin sekä eri sukupolvien tapaan tarkastella omaa ympäristöään. Jokainen peilasi näitä aiheita suhteessa omaan elämäänsä, joten haastattelut tarjosivat heille mahdollisuuden pysähtyä myös oman elämänsä erilaisten vaiheiden äärelle.

Osa sanoittajista koki, etteivät he olleet niinkään kiinnittäneet erityisesti huomiota ympäristöönsä vaan enemmänkin omiin henkilökohtaisiin tunteisiin, tapahtumiin ja ihmisten kohtaamisiin. Palatessaan sanoituksiensa äärelle haastattelujen yhteydessä, he kertoivat kuitenkin laajemmin ajatuksistaan sekä kokemuksistaan liittyen heidän elinympäristöönsä, ja osa kuvasi näitä tuntemuksia myös erittäin syvällisesti ja avoimesti henkilökohtaisten kokemusten kautta.

Koska kyseessä oli sanoituskilpailu, minulle ei tullut yllätyksenä, että osa haastateltavista totesi suoraan, että heidän tavoitteenaan oli menestyä itse kilpailussa, eivätkä he olleet huomioineet mitenkään erityisellä tavalla ympäristöään. Toisaalta hekin löysivät sanoitukselleen oman kaupunkimaiseman, joka ei voinut olla vaikuttamatta sanoituksen syntyyn sekä sisältöön.

Kilpailuun osallistujilta ei kysytty kilpailun osallistumisen yhteydessä sanoittamiseen tai muun taiteen tekemiseen liittyviä tietoja, mutta haastatteluaineiston kautta selvisi, että sanoittaminen ja kirjoittaminen on oleellinen osa haastateltavien elämää. Osalle myös laulujen säveltäminen ja soittaminen, osalle näytelmien kirjoittaminen tai muu vastaava luova toiminta. Tämä asia esiintyi jokaisessa haastatteluvastauksessa, useita

kertoja ja eri näkökulmasta. Ylipäätään luovat ilmaisutavat koettiin pääasiassa itsensä selväksi tavaksi ilmaista itseään sekä omia tuntejaan ja niiden koettiin olevan oleellinen osa sanoittajien elämää. Jopa siinä määrin, että ne ohjaavat arjen rakentamista päivittäin. Kuten eräs haastateltava totesi, kirjoittaminen voi olla melkein pakkomielte, jota täytyy hallita, ettei se vaikuta liikaa arjen etenemiseen. Osa osallistujista on myös julkaissut aiemmin taidetuotoksiaan, ja osa on osallistunut useampiinkin sanoittamisen tai säveltämiseen liittyviin kilpailuihin. Lisäksi osa haastateltavista kertoi hyvinkin vilkkaasta kulttuurisesta elämästä harrastustensa sekä työnsä kautta. Pääomateorian mukaisesti voi todeta, että osallistujilla on korkea kulttuurinen pääoma, joka näyttäytyy aktiivisena osallistumisena erilaisiin kulttuurisiin tekoihin ja tapahtumiin (Bourdieu 1984, 258–260).

Hanke tavoitteli myös ei-kävijöitä eli henkilöitä, jotka eivät yleensä osallistu kulttuurin tuottamiseen tai tekemiseen (Hankehakemus 2017). Ei-kävijöitä voi karkeasti kuvata henkilöiksi, jotka eivät ylipäätään kuluta kulttuurillisia palveluita, omaavat rajallisen kulttuurisen pääoman koulutuksineen, kokemuksineen sekä elämäntapojensa suhteen ja sijoittuvat yhteiskunnallisen kolmijakoon pohjaten vähiten tienaavaan työväen luokkaan. (Heikkilä 2016, 16; Kahma 2011, 24.) Aineistoni ilmensi, että hanke ei tavoittanut tätä ei-kävijöiden joukkoa laajemmin. Toki oma otantani sanoittajista on suhteellisen pieni ja kokonaisuudessa kilpailuun osallistujissa on varmasti ollut myös täysin aloittelevia kirjoittajia, mutta heidän määränsä jäi aineistoni valossa olemattomaksi. Myös hankkeen eri tapahtumissa kohtaamani kilpailuun osallistuneet sanoittajat sekä hankkeen aikana toteutetut eri kilpailusarjojen voittajien haastattelut, jotka julkaistiin hankkeen verkkosivustolla, tuottivat samaa tietoa. Näihin havaintoihin sekä aineistooni pohjaten voin todeta, että hanke ruokki pääasiassa jo ennestään aktiivisia kulttuurin monitaitajia sekä kulttuurisesti aktiivisia osallistujia.

Heikkilä (2016, 16) nostaa tutkimuksessaan esiin, että vähäisen kulttuurisen pääoman omaavat, tutkimuksissa ei-kävijöiden joukkoon sijoittuvat henkilöt, eivät välttämättä ole aina epätyypillisiä osallistujia vaan heidän osallistumisensa vaikuttaa se tapa, miten kulttuurisista toimenpiteistä puhutaan. Hänen tutkimuksensa valossa epätyypilliset osallistajat olivat saattaneet osallistua erilaisiin kulttuurisiin tapahtumiin, mutta he eivät olleet kyselytutkimuksien aikana tätä itsekään tiedostaneet. Ikään kuin he olisivat kiinni ajatuksessa, ettei tämän ryhmän yksilöt ylipäätään kuluta kulttuurisia pal-

veluita. Vasta syvempien haastattelututkimusten kautta nousi esiin erilaiset kulttuuriset aktiivisuuden elementit, joissa haastateltavat olivat olleet mukana. (Heikkilä 2016, 16.) Myös Bourdieu (1984, 40–42) puhuu alhaisen kulttuuripääoman omaavien tyytymisestä siihen, mitä heille on tarjolla, joka kuvaa mielestäni myös Heikkilän tutkimustuloksia. Voiko olla, ettei Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailu tavoittanut ei-kävijöitä yksinkertaisesti sen vuoksi, että he kokivat, ettei se ole heitä varten? Tyytyvätkö he liian helposti olettamukseen, ettei heillä olisi kykyä tuottaa omaehtoista taidetta kilpailumielessä, sanoitusta omasta kaupungista ja epäonnistumisen pelko esti osallistumisen?

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusten syntymiseen vaaditaan tunne kuulumisesta joukkoon, joka synnyttää halun toimia oman yhteisön puolesta (Nivala & Ryyänen 2013, 19). Haastatteluaineistoni toisti tästä aiheesta suurimmaksi osaksi yhteistä tarinaa, lähestulkoon jokainen vastaaja koki jollain tavalla kuuluvansa omaan yhteisöönsä, joka myös antoi joillekin kipinän osallistua sanoituskilpailuun. Näiden tunteuksien tasot vaihtelivat ja ne merkitsivät jokaiselle hieman eri asioita, mutta yhdistävänä tekijänä oli nimenomaan tunne itselle tärkeistä yhteisöistä, joita tuotiin esiin niin positiivisin kuin negatiivisinkin teemoin. Laulun sanoittaminen yhteisöstä, joka ei tarjoa sen jäsenelle tällaisia tunteita, voi tuntua turhalta sekä tyhjänpäiväiseltä, ja myös nämä tekijät ovat voineet vaikuttaa kilpailuun osallistumatta jättämiseen.

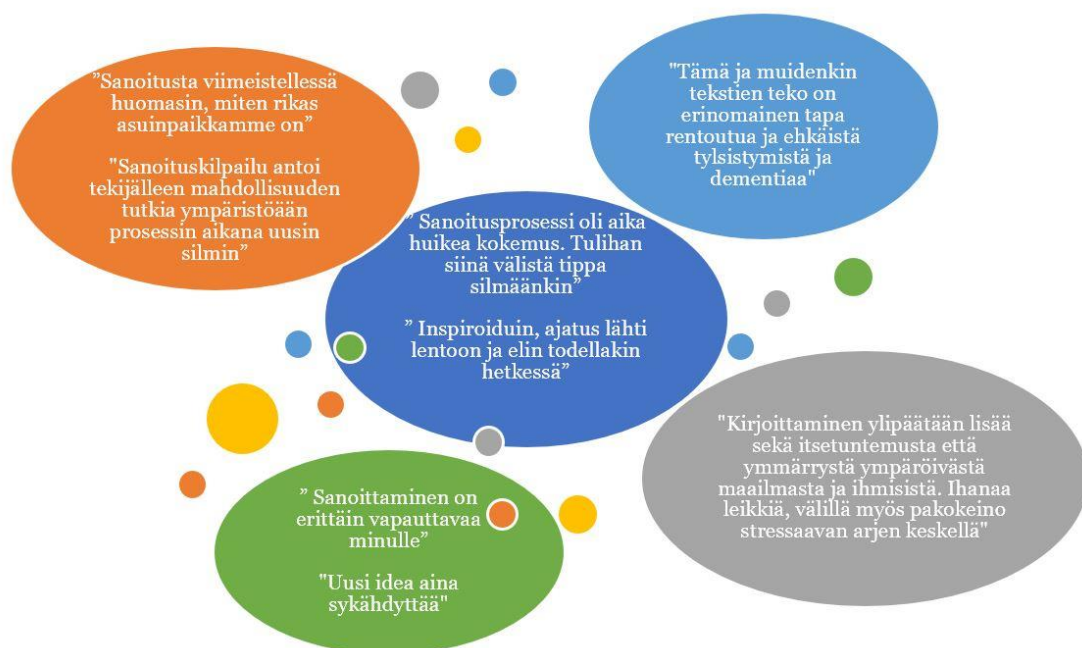
Voi myös olla, että kilpailu ei tavoittanut ei-kävijöitä laajemmin sen vuoksi, ettei se yksinkertaisesti tarjonnut heidän kokemusmaailmaansa koskettavaa tarttumispintaa. Yksi näkökulma on myös se, ettei taiteen- ja kulttuurin maailma näyttäyty kaikille samanlaisena. Joillekin omaehtoisen taiteen tuottaminen tarjoaa monenlaisia positiivisia kokemuksia ja joku toinen saattaa ennemminkin nauttia toisten tuottamista tuotoksista. Esimerkiksi Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailun seuraamisesta kotisivujen kautta, lukemalla siellä julkaistuja sanoituksia ja kuuntelemalla kilpailun kautta tuotettuja valmiita kappaleita. Koska en tämän opinnäytetyön kautta tavoittanut tyypillistä ei-kävijöiden joukkoa, jää syiden todentaminen lopulta olettamuksen varaan.

Vaikka hanke ei aineistoni perusteella tavoittanut ei-kävijöitä, se kykeni omalta osaltaan luomaan merkityksellisiä kokemuksia monille yksilöille. Moni haastattelemani sanoittaja koki kilpailun olleen erittäin paikallaan sen tarjotessa mahdollisuuden

saada omia sanoituksiaan toisten luettavaksi. Se toimi myös ylipäätään motivaationa kirjoittamisen aloittamiseen ja aiheen liittyessä kaupunkimaisemiin, sen rajaus helpotti sanoitusten ideointia. Kaupunkiympäristön tarkastelu sanoittamisen kautta tarjosi monelle sanoittajalle uudenlaisia kokemuksia myös omasta elinpiiristä sekä omista ajattelumaailmoista, syyn pysähtyä pohtimaan, minkälaisessa kaupungissa itse kukin asustaakaan ja mitä se lopulta itselle merkitsee.

Kuten olen tässä opinnäytetyössäni aiemmin maininnut, hankkeen yhtenä tavoitteena oli innostaa sanoittajia sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikan tavoin tarkastelemaan ympäristöään erilaisin silmin. Vaikka itse sanoittajat eivät näitä hankkeen syvimpiä tavoitteita välttämättä tiedostaneet sanoitusta kirjoittaessaan koin, että näiden sanoitusten esiin tuomisen kautta usea tarina ikään kuin julisti sanomallaan tarkastelemaan niin lukijaa kuin kokijaa ympäristöään erilaisin silmin. Haastatteluaineistostani kävi myös ilmi, että osa kilpailuun osallistuneista olivat nimenomaan halunneet sanoituksillaan saada ihmiset huomioimaan ympäristöään ja siinä esiintyviä asioita uudella tavalla.

Haastatteluaineistoni perusteella osallistumista kuvattiin erilaisin positiivisin ilmaisuin, joista esittelen muutamia kuviossa 6.

Kuvio 6: Sanoittajien kokemuksia Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailusta.

Totesin aiemmin, että haastatteluaineistoni mukaan kirjoittaminen yhdisti jokaista sanoittajaa, mutta yhdistävänä tekijänä löytyi melkein jokaisesta vastauksista esiin nouseva innostus vastata haastattelupyyntöön sekä kertoa omia ajatuksiaan liittyen sanoitettuun tarinaan. Vastaajat olivat kiitollisia, että olin kiinnostunut heidän sanoitusten taustatarinoista sekä ajatuksista, mitä liittyi sanoittamisprosessiin. Suurin osa haastateltavista vastasi kysymyksiin melkein saman tien ne saatuaan ja he toivat esiin erilaisia näkökulmia opinnäytetyöhöni liittyviin teemoihin. Osa haastateltavista innostui käymään näistä aiheista sähköpostitse pitkiäkin ajatuksen vaihtoja. Esittelen kuviossa numero 7 muutamia sanoittajien kokemuksia haastatteluista.

Kuvio 7 . Haastateltavien kokemuksia haastattelusta.

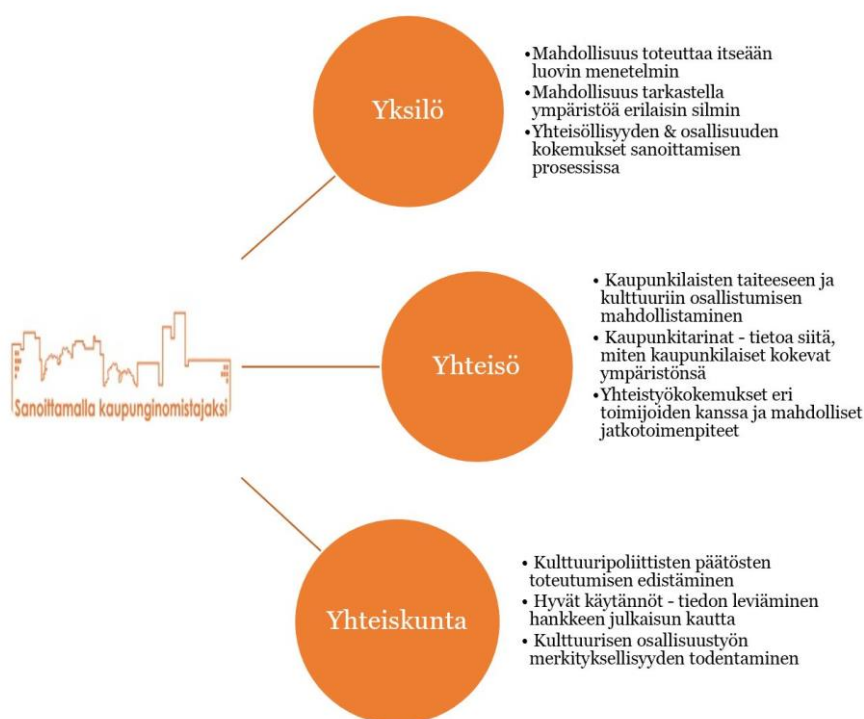
Mielestäni nämä sanoittajien kokemukset kertovat myös omanlaista tärkeää tarinaa – aito kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen, tunne siitä, että saa vastakaikua omille ajatuksille sekä tässä tapauksessa taiteellisille tuotoksille, nousevat oleelliseen rooliin, kun puhutaan osallisuustyöskentelystä kulttuurisin keinoin.

6.2 Lauluista laajempiin näkökulmiin

Sanoitukset ja sanoittajat saivat jo huomionsa tässä opinnäytetyössä, mutta esittelen tässä luvussa lyhyesti, miten aineistoni perusteella osallistuneet kaupungit hyötyivät hankkeesta ja millä tavalla tekemiäni huomioita voidaan vetää yhteen kokonaisuutena.

Kilpailuun osallistuneet kaupungit olivat oleellisessa roolissa, jotta hanke kykeni ylipäättään toimimaan. Kaupunkien omat verkostot eri toimijoiden kanssa mahdollistivat erilaisille toiminnoille niin tilat kuin tekijät, viestintäkanavat sekä erilaiset väylät, mitä kautta oli mahdollista saada osallistujia osallistumaan kilpailuun. Hautio (2015, 83–84) on tutkinut kaupunkien ja kuntien eri toimialojen kulttuurisen osallisuustyön tuloksia ja muistuttaa, että nostamalla säännöllisesti esiin erilaisia taiteen tekemisen muotoja se voi vaikuttaa myös koko alueen taiteen käsitykseen sekä myös alueen imagoon. Tuotoksien esiintuominen synnyttää parhaimmillaan keskustelua alueen asukkaiden parissa ja voi johtaa laajemminkin koko alueen tapaan tarkastella kulttuuristen toimenpiteiden mahdollisuuksia. Vuoropuheluun tulisikin saada niin alueen asukkaat, eri alojen toimijat kuin päättäjät ja jos halutaan tavoittaa myös ryhmiä, joilla ei ole luonnostaan kiinnostusta tähän maailmaan, tulisi toimenpiteitä lähteä työstämään näiden ryhmien ehdolla. (Hautio 2015, 83–84). Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -kilpailuun osallistuneet kaupungit saivat hankkeen myötä tuotua esiin kiinnostustaan kulttuurisen osallisuustyön toteuttamiseen ja kykenivät luomaan erilaisten tapahtumien kautta niitä tutuksi kaupunkilaisille. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli saada tämänkaltainen sanoituskilpailu pysyväksi toimintatavaksi kaupunkien kulttuuritoimiin, mutta miten hankkeen aikana kerättyjä kokemuksia sekä käytäntöjä hyödynnetään jatkossa kaupungeissa, jotka olivat mukana hankkeessa, jää jokaisen kaupungin omalle vastuulle.

Hankkeen näkökulmasta sen tavoitteiden vaikuttavuutta voidaan tarkastella yksilön, yhteisön sekä yhteiskunnan näkökulmasta kilpailuun osallistuneiden, hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien sekä hankkeen rahoittajataho Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta, joita kuvaan kuviossa numero 8.

Kuvio 8: Sanoittamalla kaupunginomitajaksi vaikutukset.

Hankkeen järjestäjätaho, Humanistinen ammattikorkeakoulu, seikkaili näillä jokaisella tasolla kohdaten yksilöitä, yhteisöjä sekä yhteiskunnan eri tasoja. Niin kilpailijoita, kaupunkien työntekijöitä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön edustajia luoden väyliä uudennlaiselle osallisuustyöskentelylle. Humanistisen ammattikorkeakoulun rooli kulttuurisen osallisuustyöskentelyn merkityksellisyyden levittämisen hankkeen näkökulmasta onkin oleellinen. Tätä tietoa ollaan levittämässä laajemminkin hankkeen julkaisun muodossa, joka ilmestyy vuoden 2020 alkupuolella. Siihen kootaan tietoa eri yhteistyötahojen kanssa toteutetuista toimenpiteistä, niiden onnistumisista sekä epäonnistumisista. Julkaisuun sisällytetään myös osio opinnäytetyöstäni, jossa kuvaan sanoitusten sisältöjä sekä työni johtopäätöksiä. Lisäksi julkaisussa esitellään osa sanoituksista sellaisinaan. Tavoitteena on laajentaa hankkeen kaltaisia toimintoja eri kaupunkeihin, kyliin ja pienempiin yhteisöihin ja luoda malleja uudenlaisten merkityksellisten kulttuuristen toimenpiteiden toteuttamisesta.

6.3 Yhteisöpedagogit sanoittamisen äärellä

Opinnäytetyöni on tuottanut tietoa Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeen tavoitteiden saavuttamisesta, mutta samalla se tarjoaa omalle koulutusalleni eli yhteisöpedagogeille katsauksen osallisuuden edistämisestä kulttuurisin keinoin. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden teemat ovat tuttuja niin yhteisöpedagogeille kuin kulttuurialan väelle, mutta työni edetessä löysin monia erilaisia katsantokantoja näille aiheille. Puhuttiin samasta asiasta, mutta hieman eri näkökulmasta. Nämä näkökulmaerot veivät omia tutkimuksiani välillä äärilaidasta toiseen, mutta ymmärsin, että vaikka ne vaihtelevatkin, puhumme lopulta samasta asiasta. Osallisuus on tunne kuulumisesta, siitä että kokee tulevansa kuulluksi, kykenee vaikuttamaan omaan elinpiiriin sekä hyvinvointiin ja kykenee toteuttamaan itseään haluamallaan tavalla, turvallisissa sekä hyväksyvissä yhteisöissä. Se, millä keinoin tähän tilaan päästään, onkin oleellisempaa kuin se, mistä näkökulmasta näitä aiheita tarkastellaan. Puhuttiin osallisuudesta sitten kulttuurin näkökulmasta tai esimerkiksi sosiaalityön näkökulmasta, tavoite on sama: ihmisten hyvinvoinnin edistäminen (Karumaa 2015, 36).

Sosiaalipedagoginen työote on arvostavan ja dialogisen kohtaamisen ja vuorovaikutussuhteen rakentamista, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusten mahdollistamista, oman toimijuuden tukemista sekä luovuuden ja toiminnallisuuden lisäämistä, unohtamatta teorian ja käytännön vuoropuhelua. (Nivala & Ryyänen 2019, 224.) Yksi vahvasti yhteisöpedagogeja ohjaava tieteenala on sosiaalipedagogiikka (Anttonen & Tapio 2016). Yhteisöpedagogien osaamisen keskiössä on ymmärrys yksilön kasvun- ja kehityksen, identiteetin sekä toimijuuden rakentumisesta yhteisöllisissä prosesseissa. Yhteisöpedagogien työkenttä on laaja ja osallisuuden, yhteisöllisyyden sekä arvostavan kohtaamisen ammattilaisia löytyy niin järjestöistä, nuorisotyöstä, eri sosiaalialan yhteisöistä sekä opetuksen ja koulutuksen parista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018, 7.)

Yhteisöpedagogeja työskentelee erilaisissa yhteisöissä toimien osallisuuden palasien rakentajina monenlaisissa ympäristöissä, usein myös kohdaten sellaisia ihmisryhmiä, joilla saattaa taustalla olla monenlaisia osattomuuden kokemuksia. Sanoittamalla kaupunginomitajaksi -hankkeen kokemusten perusteella sanoittamisen kautta kyetään tuottamaan osallisuuden kokemuksia ja tämän kaltaiset toimintamallit ovat omiaan edistämään niiden kehittymistä yhteisöpedagogienkin työkentillä.

Tämän opinnäytetyön työstämisen aikana minulle syntyikin ideoita erilaisista mahdollisuuksista, millä tavoin osallisuutta ja yhteisöllisyyttä voisi lisätä kulttuurisin keinoin myös kaupunkien pienemmissäkin yhteisöissä. Esimerkiksi vanhuspalveluiden parissa voitaisiin yhdessä pohtia elämän eri vaiheita ja tuottaa tarinaa laulunsanoitusten muodossa erilaisista kohdatuista kokemuksista sekä yhteisöjen osallisuuden tuntemuksista. Näiden sanoitusten vieminen nuorisopalveluiden pariin voisi toimia entisaikojen elämän erityispiirteiden levittäjinä myös tämän päivän nuorille, joilla ei välttämättä ole tietoa näistä aiheista omien iäkkäämpien sukulaisten puuttuessa. Mielenkiintoinen kombinaatio voisi syntyä myös vanhuspalveluiden sekä nuorisopalveluiden yhteisesti sanoittamista kaupungeista, sekä näiden kahden sukupolven osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemuksista. Sanoitusten saattaminen sävellykseksi asti olisi varmasti omiaan tuottamaan monenlaisia positiivisia kokemuksia myös laajemmin näiden palveluiden parissa ja tuottaa tulevaisuuteenkin pysyvämpiä yhteistyön malleja.

Sanoittamisen kautta voisi myös Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat pohtia, mikälainen paikka Suomi on heille, jotka ovat syystä tai toisesta lähteneet omasta kotimaastaan ja ovat kohdanneet itselleen täysin vieraan maan ja kansan. Tämänkaltaiset tarinat voisivat tuoda myös kantasuomalaisille ymmärrystä siitä, miltä tuntuu olla tilanteessa, jossa elämä pitää aloittaa monessa mielessä alusta. Taiteesta- ja kulttuurista puhuttaessa puhutaan usein kulttuurin saavutettavuudesta, ja omanlaista kokemusmaailmaa tarjoaisi myös erilaisten vammaisryhmien tuottamat sanoitukset omista yhteisöistään sekä heidän osallisuutensa kokemuksista. Nämä saattaisivat erota suurestikin valtaväestön tarinoista, ja loisivat omalta osaltaan ymmärrystä monelle arjesta, jolloin esimerkiksi kauppaan pääseminenkin tuottaa haasteita.

Yhteisöpedagogien ydinsaamisaluetta on yhteisöjen kehittäminen myös työyhteisökontekstissa. Kansainväliset tutkimukset todentavat, että työyhteisön tuottaessa erilaisia taidetoimintoja, on kyetty vaikuttamaan positiivisesti työntekijöiden hyvinvointikokemuksiin. Tällainen toiminta on myös lisännyt työyhteisöjen yhteisöllisyyden kokemuksia ja antanut tilaa työntekijöiden luovuuden kehittymiselle myös työtehtävien uudenlaisten toimintatapojen ideoinnissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 28–29.) Erilaiset työyhteisöt voisivat lähteä sanoittamaan omaa lauluaan osaamisestaan, tavoitteistaan sekä visioistaan niiden toimien myös yhteisöllisyyden sekä osallisuuden vahvistajina sekä sanoittajina. Laulut kaupungeista myös työyhteisönäkökulmasta voisivat tuoda kaupungin palveluita sekä päättäjiä lähemmäs kaupunkilaisia.

Ehkä jonain päivänä myös Humanistinen ammattikorkeakoulu sanoittaa oman tarinansa ja saattaa sen eri koulutusalojen ammattilaisten osaamisen kautta myös suurempien yleisöjen kuultavaksi, ja kulttuurisen osallisuustyön merkitys leviäisi laajemmin myös tätä kautta.

Luettelemani ideat ovat vain murto-osa niistä mahdollisuuksista, joita laulujen sanoittamisen maailma voi tarjota osallisuuden kokemusten edistäjinä ja vain pieni hippu ylipäättään taiteen- ja kulttuurin mahdollisuuksien tarjoamasta kentästä. Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen sanoma on, että jokainen voi sanoittaa laulun ilman aiempaa kokemusta, mutta tavoitteellinen luovien menetelmien käyttö ammatillisena työvälineenä vaatii spesifiä osaamista. Vaikka Häkkinen (2017, 20–21) toteaa Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeen julkaisussa, että sosiaalipedagoginen lähestymistapa muistuttaa hyvin paljon osallistavan taiteen tapaa kohdata niin yksilöitä kuin yhteisöjä avoimen vuorovaikutuksen, osallisuuden, kokemuksellisen oppimisen sekä luovien menetelmien näkökulmasta, vaatii niiden käyttäminen vahvaa omakohtaista kokemusta sekä ymmärrystä erilaisten taidelähtöisten menetelmien sekä välineiden käytöstä. Myös Tikkaola & Susi (2007, 11) muistuttavat samassa julkaisussa, että taidealan ammattilaisten avulla kyetään tuomaan erilaisten ryhmien kanssa tehtävään työskentelyyn mukaan erityisiä sekä merkityksellisiä mahdollisuuksia tarkastella ympäröivää todellisuutta sekä tukea jokaisen luovuuden esiin tuomista.

Ihanteellinen tilanne olisikin, että erilaisissa yhteisöissä voisi toimia eri alojen ammattilaisia, mutta sanomattakin on selvää, että tämä ei ole ainakaan toistaiseksi mahdollista. Taiteen- ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on kuitenkin olemassa laaja-alaisesti tietoa ja yhteiskunnankin taholla tämä on noteerattu. Erilaisia valtakunnallisia yhteistyöverkostoja on luotu edistämään eri alojen ammattilaisten tekemää yhteistyötä, kuten Taikusydän sekä Taiteen edistämiskeskus. Näiden tahojen tavoitteena on kehittää verkostoja, jotta taiteen- ja kulttuurin hyvinvoinnin palveluita voitaisiin tuottaa laajemmin ja ne saavuttaisivat tulevaisuudessa yhä useamman kansalaisen. (Taikusydän; Taiteen edistämiskeskus.) Taideyliopiston koordinoima ARTSEQUAL-hanke haastaa myös taiteen perinteistä asemaa ja tutkii laajasti, millä keinoin taiteen hyvinvointivaikutukset voisivat saavuttaa yhteiskunnassamme peruspalveluiden aseman (Artsequal).

Eri ammattialoille on syntynyt myös yhteisesti toteutettuja koulutuksia ja esimerkiksi Turku AMK järjestää Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä YAMK koulutusta, johon osallistujat voivat olla peruskoulutukseltaan joko sosiaali- ja terveysalan tai kulttuurialan ammattilaisia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 33–34.) Myös Humanistinen ammattikorkeakoulu toteuttaa laajojakin yhteisöpedagogien sekä kulttuurituottajien koulutuksien yhteistoiminnallisia hankkeita, jotka omalta osaltaan edistävät eri alojen yhteistyön kehittymistä. Esimerkkinä näistä Humakin koordinoima Hyvinvoinnin välitystoimisto -hanke, johon viittasin aiemmin. Se toteutettiin yhteistyössä Turku AMK:n, Saimaa AMK:n sekä Jyväskylän yliopiston kanssa. Mukana olivat myös Taiteen edistämiskeskus ja Turun sekä Jyväskylän kaupungit. (Hautio 2017, 5.) Hankkeen aikana toteutettiin useita eri alojen ammattilaisten kanssa toteutettuja projekteja, joiden pohjalta tuotettiin oppaita soveltavan taiteen palvelumuotoilun tueksi sekä soveltavan taiteen palvelumuotoilu täydennyskoulutus, joka on suunnattu kulttuuri, sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla toimiville (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020).

Ennen kuin yhteiskuntamme mahdollistaa laaja-alaisemman verkostoitumisen eri alojen ammattilaisten kanssa, on näitä verkostoja mahdollista luoda jo nyt. Tolvanen (2019, 26) toteaa Helsingin osallistavan kulttuurityön mallin loppuraportissa, että eri alojen ammattilaisten olisi osattava luoda polkuja taiteen tekemiseen osallistumiselle sekä kokemiselle. Tulisi siis luoda mahdollisuuksia, raivata reittejä, innostaa osallistumaan ja luoda uudenlaisia yhteistyömalleja. Koen tämän Tolvasen toteamuksen olevan myös kutsu meille yhteisöpedagogeille lähteä työstämään näiden yhteistyöverkostojen rakentumista. Yhteistyötä voidaan tehdä kaupunkien kulttuuritoimien lisäksi erilaisten taiteenalojen yhdistysten sekä seurojen, bändikoulujen, kansalais- ja musiikkiopistojen sekä taidelaitosten kanssa. Myös kirjastot toimivat monien taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa yhteistyössä, ja tätäkin kautta olisi varmasti saatavilla vinkkejä erilaisten toimintatapojen kehittämiseen. Uskon, että pienimuotoisetkin yhteistyömallit voivat hyödyttää molempia osapuolia, muun muassa eri tahojen tunnetuksi tekemisen näkökulmasta. Jos esimerkiksi kaupungin nuorisopalvelut lähtisivät toteuttamaan osallisuuden lisäämistä taiteen- ja kulttuurin keinoin yhteistyössä jonkin paikallisen taiteen yhdistyksen tai taidelaitoksen kanssa, voisivat nämä tahot tuoda esiin olemassaoloaan laajemminkin ja saada jopa uusia kävijöitä palveluidensa pariin.

7 VIELÄ VIIMEISET SANAT SANOTUISTA

Opinnäytetyöni on aiemmin viittaamani mukaisesti summatiiivinen evaluaatiotutkimus, joka on tuottanut tietoa tämän raportin muodossa Sanoittamalla kaupungin-omistajaksi -hankkeen sisällöistä, tavoitteiden toteutumisesta sekä hankkeen saavuttamasta kohdeväestöstä (Robson 2001,81). Kuten jo työni alussa totesin, arviointi ei ole arvostelua vaan se on havaintojen, johtopäätösten sekä kehittämisehdotuksien esiin tuomista (Virtanen 2007, 25). Työni kuvastaa näitä erilaisia havaintoja sekä johtopäätöksiä ja johdattelee lukijaa erilaisten teorioiden sekä määritelmien äärelle. En tavoitellut uusia teoreettisia malleja, mutta olen luonut katsauksia miten erilaisin tavoin osallisuuden kokemuksia sekä tuntemuksia voidaan tarkastella teorioiden valossa. Alkuvaiheessa vahvasti sosiaalipedagoginen tarkastelutapani sai rinnalleen sosiologian ajatuksia, jotka laajensivat myös omaa ajattelutapaani osallisuuden sekä yhteisöllisyyden teemoista, kerronnallisen tutkimuksen viitekehyksen seurattessa mukana.

Tutkimusetiikka käsitteenä on laaja ja sen pohdinnat värittävät tutkimuksen etenemistä sen ideoinnista lähtien. Eettisiä pohdintoja tulisi tehdä jo, kun mietitään tutkimuksen kohdetta: onko tutkimus tarpeellinen, onko käytössä tarvittava osaaminen, välineet, oikeanlainen ohjaus sekä resurssit. Eettiset pohdinnat jatkuvat tutkimuksen edetessä niiden koskiessa niin aiempien tutkimusten sekä kirjallisuuden käyttöä, aineiston keruun eri vaiheita, analyysin tekemistä kuin tutkimuspäätelmien muodostamista. (Kuula 2011, 34–36.) Eettiset pohdinnat ohjasivat työni etenemistä alusta lähtien. Ne liittyivät ylipäätään siihen, onko minulla kykyä toteuttaa tätä opinnäytetyötä, kykenenkö lähestymään sitä tutkimuksellisesti oikealla tavalla, osaanko löytää oleellisen aineistosta ja sanoittaa tätä kokonaisuutta sen arvoisensa vaatimalla tavalla. Pohdin myös omaa tulokulmaani opinnäytetyön tekemiseen. Sitä ohjasi vahvasti yhteisöpedagogikoulutuksen viitekehys ja voi olla, että taiteen- ja kulttuurin alan opiskelija olisi tarkastellut kokonaisuutta toisella tavalla.

Evaluaation laatua tulisi arvioida koko prosessin ajan ja kiinnittää huomiota muun muassa vastaako se niihin tarpeisiin, jotka on määritelty prosessin alussa, onko vastattu oikeisiin kysymyksiin ja tuotettu luotettavaa tietoa. Lisäksi tulisi huomioida, ovatko tulokset uskottavia sekä puolueettomia ja onko lopullinen raportointi selkeä ja

tuottaako prosessi hyödyllistä tietoa. (Virtanen 2007, 214–215.) Kerronnallisen tutkimussuuntauksen pohjautuessa vahvasti tutkijan tulkintoihin, kohdistuu tutkimuksen luotettavuudelle erilaisia vaatimuksia, kuin perinteiselle tutkimukselle. Tutkijan tulisi tuoda esiin muun muassa omia henkilökohtaisesti muodostettuja ymmärtämisen prosesseja tutkittavasta aiheesta, esittää tutkittavia kohteita moniäänisyyden periaatteiden mukaisesti eli tuoda esiin erilaisia vaihtoehtoja tutkittavista kohteista sekä tuottaa lukijalle uudenlaisia tapoja tarkastella tutkittavaa aihetta. (Heikkinen 2018, 185.) Pyrin toteuttamaan opinnäytetyöni siten, että huomioisin näitä evaluaation sekä kerronnallisen tutkimuksen luotettavuuden periaatteita opinnäytetyöni alusta lähtien. Loin työlleni vahvan teoreettisten viitekehyksen ja kuvasin työni eri vaiheiden pohdintoja ja pyrin mahdollistamaan lukijalle, millä tavoin etenin aiheesta toiseen ja miten johtopäätökseni vaikuttivat lopulta tekemiin valintoihini. Koska en tuottanut mitään määrällisesti mitattavaa tietoa, jää loppujen lopuksi työni totuudenmukaisuuden arvioiminen jokaiselle lukijalle.

Osallisuuden sekä yhteisöllisyyden käsitteet ja teoriat ohjasivat tapaani tarkastella sanoituksia. Kirjoitettujen teorioiden osuus jäi sanoituksia kuvailemassa luvussa 5 hie-man taustalle, mutta päädyin toimimaan näin, jotta kykenisin tuomaan esiin paremmin sanoitusten sisältöjä. Olisin voinut toteuttaa koko työn toisin kuvaamalla sanoituksia ikään kuin teoriat edellä ja tuoda esiin enemmän itse teorioita. Koen kuitenkin, että tällä tavalla sanoitusten sanoma olisi jäänyt taka-alalle niin tässä opinnäytetyössä kuin omassa prosessissani, ja lopulta olen tyytyväinen tekemiini ratkaisuihin.

En myöskään halunnut luoda itselleni yhtä selkeää osallisuuden tai yhteisöllisyyden teoriaa, jota seurata, vaan halusin heittäytyä erilaisten tarkastelutapojen äärelle, jotta voisin ymmärtää paremmin moninaisia arjen tarinoita. Nivala & Rynänen (2019, 21–22, 25) tuovat esiin, ettei sosiaalipedagogiikka tarjoa yhtä tiettyä mallia tai teoriaa, jonka mukaan tulisi toimia. Se tarjoaa ennemminkin useita erilaisia vaihtoehtoja tarkastella jo olemassa olevia todellisuuksia ja luoda reittejä sekä tapoja tehdä asioita tarvittaessa toisin. Ja kuten aiemmin toin esiin, Nivala & Rynänen (2019, 331–332) toteavat, että sosiaalipedagoginen kenttä tarvitsee rinnalleen muitakin lähitieteenaloja, jonka vuoksi päädyin ottamaan tarkasteluihini myös Bourdieun pääomateorian viitekehystä. Koen itse Nivalan & Rynäsen tavoin moninaisuuden olevan juuri sosiaalipedagogiikan ydin ja kuvastavan tapaa, jotka ”sosiaalipedagogiset silmälasit” tarjoavat

yksilöiden sekä yhteisöjen ymmärtämiseen. Eihän kukaan yksilökään ole täysin samanlainen kuin toinen, yhteisöistä ja yhteiskunnista puhumattakaan, joten miten voisi olettaa, että näitä kykenisi tarkastelemaan vain jostain tietystä näkökulmasta.

Työtäni ohjasi alusta lähtien halu kuulla sanoittajien kokemuksia niin sanoittamisprosessista kuin osallisuuden teemoista, mutta koin, että aiheeni sekä aineistoni laajuus esti minua ajoittain uppoutumasta niiden pariin syvällisemmin. Työni kuitenkin todentaa, että sanoittamisprosessi loi osallistujille mahdollisuuksia tarkastella niin omaa kuin yhteisöjensä elämää erilaisin silmin ja se tuotti usealle osallistujille monenlaisia positiivisia kokemuksia myös osallisuuden tuntemuksista. Jos olisin valinnut aineistokseni vain joitain sanoituksia ja olisin ottanut tarkasteluun pelkästään niiden kirjoittajien kokemusmaailman tarkastelun, olisi tilanne ollut toinen. Tällaisen työskentelyn tuloksina olisi voinut ottaa huomioon myös osallistujien kokemukset liittyen yleisemminkin hankkeen toimivuuteen ja tuottaa kehittämissuhteita sen toimintatapoihin sekä millä tavalla kaupungit voisivat jatkaa hankkeen kaltaisten toimintojen järjestämistä. Näiden kokonaisuuksien tutkiminen olisikin oiva opinnäytetyön kohde seuraaville opiskelijoille.

Tutkimuksen alle voisi ottaa myös kulttuurisiin toimintoihin osallistuneiden kokemusmaailman tutkimisen ennen-jälkeen asetelmasta. Tämä vaatisi tiiviimmän sekä selkeämmän kohderyhmän eikä hankkeen kaltaista laajaa, koko Suomelle kohdennettua hanketta. Yhteisöpedagogien työskentelykentältä näitä erilaisia yhteisöjä on helposti löydettävissä ja hankkeen kaltaisen kulttuurisen osallisuustyöskentelyn toteuttaminen sekä sen tutkiminen voisivat tuottaa pysyvämpiäkin toimintoja kyseiseen yhteisöön. Kun yhteisö lähtisi alusta lähtien suunnittelemaan uudenlaisia tapoja toimia, sitoutuminen sekä työskentelyn jatkaminen tulevaisuudessa olisi varmasti tällöin varmempaa.

Hankkeet toimivat aina tietyn aikaa ja niiden päättyessä, järjestävät tahot suunnittelevat yleensä jo seuraavia samankaltaisia. Yksi jatkotutkimuksen aihe voisi pitää sisällään jo etukäteen hankkeen vaikutusten pidemmän aikavälin tarkastelun. Tällä tavoin hankkeeseen osallistuneet tahot kyettäisiin sitouttamaan myös jatkamaan hankkeen kaltaista toimintaa tulevaisuudessakin. Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -hankkeen näkökulmasta olisi mielenkiintoista seurata, kykenivätkö kaupungit hyödyntä-

mään sen aikana luotuja toimintatapoja sekä yhteistyöverkostoja ja millä tavoin hankkeen toimintamallin jatkaminen vaikuttaa niin kaupunkilaisten kuin kaupunkien elämään jatkossa.

Työni edetessä tutustuin erilaisten tahojen muodostamiin yhteistyöverkostoihin ja jäin myös pohtimaan Humakin mahdollisuutta toteuttaa suunnitelmallisemmin yhteisöpedagogien sekä kulttuurituottajien erilaisia hankkeita sekä tutkimuksia. Näitä on jo toteutettu, mutta väitän, että tiiviimpien yhteistyömallien rakentaminen voisi hyödyttää useita eri tahoja. Myös tämä aihe tarjoaisi uusia kehittämiskohteita opinnäytetyön tekijöille, esimerkiksi yhteistoimintamallin luominen näiden kahden koulutusalan välille, jolloin erilaisten hankkeiden toteuttaminen voisi toteutua suunnitelmallisemmin niin hankkeen, opiskelijoiden kuin lehtoreiden näkökulmasta.

Opinnäytetyöni ei ollut ehkä se perinteisin ylemmän yhteisöpedagogi AMK opinnäytetyö, koska tarkoitukseni ei ollut kehittää mitään konkreettista osa-alueita esimerkiksi jonkin tietyn yhteisön näkökulmasta. Lisäksi kulttuurialan maailma ylipäättään toi siihen mukanaan uusia tuulia. Tämän matkan kulkeminen on ollut tästäkin syystä erittäin mielenkiintoinen: loputtomia tutkimuksen kohteita tarjoava kokonaisuus, jonka hallitseminen tuotti minulle ajoittain haasteita. Mielenkiintoni kohdentui kulttuurisiin ja taiteellisiin teemoihin, osallisuuden eri teorioihin, kaupunkiympäristön aiheisiin sekä tutkimuksellisiin maailmoihin unohtamatta yhteisöpedagogien erityisosaamisen alueita. Osa aiheista oli minulle ennestään hyvin tuttuja, osa taas täysin uusia ja huomasin, että ajoittain uppouduin niihin liiankin laajasti enkä osannut aina päättää kaiken tiedon äärellä, minkä nostan työtäni ohjaavaksi teemaksi. Osittain tähän vaikutti varmasti se fakta, että usea kulttuurialan puolelta esiin tullut asia oli minulle täysin uutta ja jouduin ajoittain arvioimaan, onko se uutta myös koko alalle vaiko vain minulle, joka seikkaili näiden uusien asioiden äärellä.

Evaluaation toteuttaminen oli minulle myös uutta ja huomasin, että jouduin usein muistuttamaan itseäni, mikä opinnäytetyöni tavoite on ja pohtimaan, minkälaista tietoa sen kautta tuotan. Kylmäkoski (2003, 73) toteaa, että usein evaluaatiota tuotettaessa ongelmaksi nousee tiedon yleistettävyyden esiin tuominen, sillä usein arvioitava kohde on toteutettu tietyssä kontekstissa tietylle, ainutlaatuisellekin kohdeyleisölle. Koin myös itse tämän aiheen olleen minulle haasteellinen osa-alue. Mietin usein, mi-

ten tuoda esiin kohtaamaani tietoa siten, että se olisi yleistettävissä niin yhteisöpedagogien kuin kulttuurialan asiantuntijoiden työkentillä sekä toimisi myös hankkeen näkökulmasta, jonka tavoitteiden toteutumista tarkastelin. En kyennyt esittelemään työssäni kaikkea sitä tietoa mitä keräsin matkan varrella, mutta pyrin tuomaan esiin niistä oleellisimpia siten, että tietoa voisi hyödyntää näillä eri tahoilla ja tuomaan esiin tuleviakin kehittämisen kohteita.

Tapani kirjoittaa tämä raportti ja sanoittaa työtäni hieman tarinalliseen suuntaan, saattaa myös koetella ylemmän AMK opinnäytetyölle asetettuja kriteerejä, mutta tein tietoisesti valinnan päätyessäni ratkaisuihini niin työni aiheen kuin kirjoittamisen osalta. Heikkinen (2018, 186) toteaa, että kerronnallinen tutkimusraportti on parhaimmillaan, kun se kuvastaa tutkijan ja tutkittavan aiheen dialogista prosessia elämänmakuisesti sen lähennellessä runouksellisiakin piirteitä. Tähän pohjaten, koin työni aiheen sekä tutkimuksellisten viitekehysten suovan minulle mahdollisuuden toteuttaa se tässä muodossa ja olen tyytyväinen valintaani.

Oma kiinnostukseni taiteen- ja kulttuurin sekä yhteisöpedagogien työkenttien yhteistyön tekemisestä välittyy varmasti tässä opinnäytetyössä. Työni nimen mukaisesti, kuulin kutsun kaupunkilaulujen sekä tekemään työtä osallisuuden edistämiseksi kulttuurin keinoin. Yksi merkityksellinen työn vaikutus onkin ollut, ettei minulla ole muuta vaihtoehtoa, kuin tarkastella taiteen- ja kulttuurin mahdollisuuksien kenttää erilaisin silmin. Lähdin hankkeen innoittamana kouluttautumaan sanataiteen ohjajaksi ja tämän koulutuksen, sekä tulevan yhteisöpedagogi ylempi AMK tutkinnon suorittuani, koen kykeneväni tarkastelemaan kohtaamiani yhteisöjä tulevaisuudessa entistä vahvemmin myös taiteen- ja kulttuurin näkökulmasta. Tuleva yhteisöpedagogi ylempi AMK tutkinto tarjoaa minulle entistä laajempaa ymmärrystä yhteisöllisistä prosesseista sekä työn kehittämisen menetelmistä, ja näiden tietojen sekä uusien oppien avulla uskon jatkossa pystyväni tuomaan näitä aiheita myös laajempaan toimialaa kehittävään keskusteluun.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.

Anttonen, Erja & Tapio, Mari 2016. Sosiaalipedagogiset sisällöt Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogikoulutuksessa. Blogikirjoitus 25.2.2016. Viitattu 11.11.2019. <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiset-sisallot-humanistisen-ammattikorkeakoulun-yhteisopedagogikoulutuksessa/>

Artsequal. Tietoa hankkeesta. Viitattu 3.12.2019. <http://www.artsequal.fi/fi/tietoa-hankkeesta>

Bourdieu, Pierre 1984. Distinction. A social critique of the judgement of taste. London and New York: Routledge & Kegan Paul.

Bourdieu, Pierre 1989. Social space and symbolic power. Sociological theory, vol. 7, 14–25. Viitattu 12.10.2019. <http://www2.southeastern.edu/Academics/Faculty/jbell/symbolicpower.pdf>

Bourdieu, Pierre 1998. Järjen käytännöllisyys. Toiminnan teorian lähtökohtia. Suom. Mika Siimes. Tampere: Vastapaino.

Bäcklund, Pia & Häkli, Jouni & Schulman, Harry 2002. Osallisuuden jäljillä. Teoksessa Pia Bäcklund & Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, 7–17.

Erkkilä, Raija 2011. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: Koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Juha Perttula ja Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys, tulkinta ja ymmärtäminen. 4.painos. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 195–226.

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. Health Evidence Network synthesis report 67. WHO Regional Office for Europe. Publications. Viitattu 11.11.2019. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>

Freire, Paulo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Suom. Joel Kuortti. Tampere: Vastapaino.

Hankehakemus 2017. Sanoittamalla kaupunginomistajaksi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ei julkaistu.

Hautio, Minna 2015. Osallistaminen taide- ja kulttuurihankkeissa. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 74–87.

Hautio, Minna 2017. Esipuhe. Teoksessa Minna Hautio (toim.) Taide yhdistää – monialaisuus osallistavan taiteen voimavarana. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 5. Viitattu 2.1.2020. <https://indd.adobe.com/view/8e7661a7-f2b8-4ad1-910a-6d3b845b0a10>

Heikkilä, Riie 2015. Suomalainen maku ja kulttuurin kuluttamisen valikoituneisuus. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 33–53.

Heikkilä, Riie 2016. Suomalainen kulttuuriosallistuminen ja eriarvoisuus. Ei-osallistujien jäljillä. Artikkelit. Kulttuuripoliittikan tutkimuksen vuosikirja 2016, 6–19. Viitattu 20.9.2019. <https://doi.org/10.17409/kpt.60095>

Heikkinen, Hannu L. T. 2018. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 170–187.

Helsingin kaupunki 2019. Osallisuus- ja vaikuttamismallin väliarviointiraportti. Viitattu 21.12.2019. <https://www.hel.fi/hel2/kanslia/valtuustoseminaari/osallisuus-ja-vuorovaikutusmallin-valiarviointiraportti.pdf>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020. Uutinen. Taiteella on laaja merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Viitattu 16.1.2020. <https://www.humak.fi/uutiset/taiteella-on-laaja-merkitys-ihmisen-hyvinvoinnille/>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Yhteisöpedagogikoulutus. Opetussuunnitelma 2018-2024. Viitattu 11.11.2019. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Yhteisöpedagogi-AMK-OPS-2018-24.pdf>

Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu 2009. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2.painos. Tampere: Vastapaino, 189–222.

Hyypä, T. Markku, 2013. Kulttuuri pidentää ikää. Helsinki: Duodecim.

Hyypä, T. Markku 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Häkkinen, Lotta 2017. Sosiaalipedagogiikka ja soveltava taide. Teoksessa Minna Hautio (toim.) Taide yhdistää – monialaisuus osallistavan taiteen voimavarana. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 20–24. Viitattu 2.1.2020. <https://indd.adobe.com/view/8e7661a7-f2b8-4ad1-910a-6d3b845b0a10>

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena, 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.

Hänninen, Vilma 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Acta Universitatis Tamperensis 696. Tampere: Tampereen yliopisto. 2.painos.

Hänninen, Vilma 2018. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 188–208.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Viitattu 18.8.2019 http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jakonen, Olli & Lahtinen, Emmi 2019. Taide, kulttuuri ja hyvinvointi. Hallitusohjelman kulttuurin kärkihankkeen arviointi: Prosenttitaiteen periaatteen laajentaminen yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö. Cuporen verkkojulkaisuja 53. Viitattu 28.5.2019. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2019/karkihankeraportti_final.pdf

Jokela, Salla 2017. Kuka määrää kaupungin identiteetin? Uutinen 19.1.2017. Kieli & kulttuuri. Helsingin yliopisto. Viitattu 21.3.2019. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kieli-kulttuuri/kuka-maaraa-kaupungin-identiteetin>

Kahma, Nina 2011. Yhteiskuntaluokka ja maku. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2011:8. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Karumaa, Noora 2015. Taidetta lähellä. Taide lähiöiden yhteisöllisyyden vahvistajana-projektin loppuraportti. Settlementiliitto. Viitattu 18.10.2019. https://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/1792497c5c46db461125974925fc21f8/1572198924/application/pdf/1279648/Taidetta_lahella_raportti2015.pdf

Kemppi, Jukka 2001. Puhe musiikissa vai musiikki puheessa? Nuorisobändien sanotukset kriittisen tekstintulkinnan kohteena. Kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 13.9.2019. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-9894>

Kiilakoski, Tomi 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77, 8–20.

Kivipelto, Minna 2008. Osallistava ja valtaistava arviointi. Stakes, Työpapereita 17/2008. Viitattu 15.12.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204193938>

Koivisto, Juha & Isola, Anna-Maria & Lyytikäinen, Merja 2018. Osallisuus kuuluu kaikille: Innokylän innovaatiokatsaus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpapereita 9/2019. Viitattu 10.9.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-077-8>

Kokko, Riitta-Liisa & Ylikännö, Minna 2013. Laadullinen arviointi. Teoksessa Riitta-Liisa Kokko (toim.) Työllistämishankkeiden arvioinnin näkökulmia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpapereita 40/2013, 21–22. Viitattu 15.12.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110694/URN_ISBN_978-952-302-048-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koskihaara, Niina 2016. Paikallisuuden edunvalvojat. Kylä- ja kotiseutuyhdistykset paikallisidentiteetin ylläpitäjinä. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) Kulttuuri, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 150–173.

Kulmala, Anna 2006. Kerrottuja kokemuksia leimatusta identiteetistä ja toiseudesta. Acta Universitatis Tamperensis 1148. Tampere: Tampere University Press.

Kuntaliitto 2017. Osallistuva budjetointi kunnissa ja maakunnissa. Opas. http://shop.kuntaliitto.fi/download.php?filename=uploads/osallistuvabudjetointi_ebook.pdf

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylän yliopisto.

Kurki, Leena 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Leena Kurki & Elina Nivala (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: University Press, 115–192.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2.painos. Tampere: Vastapaino.

- Kylmäkoski, Merja 2003. Arviointitutkimus osana nuorisotutkimuksen työkenttää. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Viitattu 2.1.2020. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/arviointi.pdf>
- Känkänen, Päivi 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa – kohti tilaa ja kokemuksia. Tutkimus 109. Helsingin yliopisto. Viitattu 14.5.2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104494/URN_ISBN_978-952-245-911-4.pdf?sequence=1sd
- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019. Annettu Helsingissä 8.2.2019. Viitattu 14.5.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
- Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko 1996. Merkitysten maailma. Tampere: Vastapaino.
- Lindholm, Arto 2015a. Esipuhe. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 9.
- Lindholm, Arto 2015b. Johdanto. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 14–32.
- Lindholm, Arto 2015c. Johtopäätökset: voiko ei-kävijöitä osallistaa? Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 136–150.
- Lindholm, Arto 2018. Johdanto. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Lähiöiden osallisuuskirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisu 49, 9–12. Viitattu 3.12.2018. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/01/arto-lindholm-lahioiden-osallisuuskirja.pdf>
- Lipponen, Lasse 1999. Kertomus kulttuurisesti suuntautuneen psykologian ydinmetaforana. Teoksessa Juhani Ihanus (toim.) Kulttuuri ja psykologia. Helsinki: Yliopistopaino, 49–76.
- Luoto, Ilkka 2016. Tapahtui Tankokarilla. Paikkaperusteinen ajattelu ja paikan tekemisen tavat. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) Kunnat, rajat ja kulttuuri. Muutoskokemuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 77–105.
- Nikula, Stuba & Laakso, Mari & Tolvanen, Ari & Turunen, Pekka 2019. Teoksessa Ari Tolvanen (toim.) Toisenlainen taidemaailma. Taidelaitokset lähiöissä vuosina 2016–2018 Helsingin osallistavassa kulttuurityön mallissa, 6–24. Viitattu 1.10.2019. https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/toisenlainen%20taidemaailma%20osivuittain_nettiin.pdf
- Nivala, Elina 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Kuopio: Snellman-instituutti.
- Nivala, Elina & Rynnänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol. 14, 9–41. Viitattu 2.8.2019. https://www.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Rynnänen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5f0a-4c44-8937-7fd4ac2a3879

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.

Nussbaum, Martha C. 2011. Creating capabilities. The Human Development Approach. Cumberland: Harvard University Press.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. Julkaisuja 2017:20. Viitattu 25.5.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-466-5>

Opetus -ja kulttuuriministeriö 2017b. Ajankohtaista 21.11.2017. Viitattu 6.12.2018. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/osallisuutta-kulttuuriin-ja-osallistumista-kulttuuripalveluihin-tuetaan-750-000-eurolla

Pirnes, Esa & Tiihonen, Arto 2010. Hyvinvointia liikunnasta ja kulttuurista. Käsitteiden, kokemusten ja vastuiden uusia tulkintoja. Kasvatus & Aika 4 (2), 203–235. Viitattu 17.6.2019. <http://elektra.helsinki.fi/oa/1797-2299/4/2/hyvinvoi.pdf>

Purhonen, Semi & Gronow, Jukka & Heikkilä, Riie & Kahma, Nina & Rahkonen, Keijo & Toikka, Arho 2014. Suomalainen maku. Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen. Helsinki: Gaudeamus.

Robson, Colin 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Suom. Tuija Lindqvist, Maija Maaniittu, Eila Niemi, Petteri Paasio ja Leea Paija. Helsinki: Tammi.

Roos, J. P. 1987. Pelin säännöt: Intellektuellit, luokat ja kieli. Teoksessa Pierre Bourdieu Sosiologian kysymyksiä. Suom. J. P. Roos. 2. painos. Tampere: Vastapaino, 7–28.

Riukulehto, Sulevi & Suutari, Timo 2016. Kestävä kotiseutu. Kuntarakenteen muutos ja kotiseutukokemus. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) Kunnat, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 264–296.

Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja, 33–66. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi -verkkosivusto. <http://biisisanoittamo.fi/>. Viitattu 3.12.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010-2014 loppuraportti. Viitattu 26.5.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70355/URN_ISBN_978-952-00-3578-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän raportti ja jatkotoimenpide-ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:34. Viitattu 11.11.2019. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161547/Rap_34_2019_Kulttuuri%20ja%20taide%20hyvinvoinnin%20edistajina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sulkunen, Pekka 2006. Mikä ihmeen talous? Sosiaalisen synty ja hiipuminen Smithin ja Bourdieun yhteiskuntateorioissa. Teoksessa Semi Purhonen & J.P. Roos (toim.) Bourdieu ja minä. Tampere: Vastapaino, 131–162.

Taikusydan. Taikusydän kokoaa, kytkee ja koordinoi! Viitattu 3.12.2019. <https://taikusydan.turkuamk.fi/info/taikusydan/>

Taiteen edistämiskeskus. Tietoa Taikesta. Viitattu 3.12.2019. <https://www.taike.fi/fi/tietoa-taikesta>

Tiittula, Liisa & Rastas, Anna & Ruusuvuori, Johanna 2009. Kasvokkaisesta vuorovai-
kutuksesta tietokonevälitteiseen viestintään. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa
Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2. painos. Tampere:
Vastapaino, 264–271.

Tikkaoja, Oona & Susi, Marja 2017. Lisää paikkoja taiteelle! Teoksessa Minna Hautio
(toim.) Taide yhdistää – monialaisuus osallistavan taiteen voimavarana. Humanisti-
nen ammattikorkeakoulu, 10–13. Viitattu 2.1.2020.
<https://indd.adobe.com/view/8e7661a7-f2b8-4ad1-910a-6d3b845b0a10>

Tolvanen, Ari 2019. Loppunäytös. Teoksessa Ari Tolvanen (toim.) Toisenlainen taide-
maailma. Taidelaitokset lähiöissä vuosina 2016-2018 Helsingin osallistavassa kulttuu-
rityön mallissa, 25–26. Viitattu 6.11.2019. [https://www.hel.fi/static/liitteet-
2019/KuVa/julkaisut/toisenlainen%20aidemaailma%20osivuittain_nettiin.pdf](https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/toisenlainen%20aidemaailma%20osivuittain_nettiin.pdf)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uu-
distettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tökkäri, Virpi 2018. Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivi-
sen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Jarkko Toikkanen & Ira A. Virta-
nen (toim.) Kokemuksen tutkimus 6. Kokemuksen käsite ja käyttö. Rovaniemi: Lap-
land University Press, 64–84.

Valovirta, Ville & Hjelt, Mari, 2005. Onnistumista punniten, tulevaa luodaten. Arvi-
ointi ja ennakointi strategisen päätöksenteon tukena innovaatio- ja teknologiapoliti-
ikan esimerkkien valossa. Teoksessa Riitta Seppänen-Järvelä (toim.) Suomen arvioin-
tiyhdistys. Arvioinnin teemanumero 2005, 95–111. Viitattu 6.8.2019. [http://www.say-
fes.fi/reference/binary/file/-/id/6/fid/15/index.pdf](http://www.sayfes.fi/reference/binary/file/-/id/6/fid/15/index.pdf)

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 18.12.2014/1129, 5§. Viitattu
6.8.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>

Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma
6.6.2019. Viitattu 1.10.2019.

[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallis-
tava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallis-
tava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Vilkko, Anni 1997. Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja lu-
enta. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Virolainen, Jutta 2015a. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus tai-
teeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cu-
poren verkkojulkaisuja 26. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. Viitattu
13.12.2018. [https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttu-
vatmerkitykset_000.pdf](https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttu-
vatmerkitykset_000.pdf)

Virolainen, Jutta 2015b. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Teoksessa
Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osal-
lisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 54–63.

Virtanen, Petri 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

LIITTEET

Liite 1. Sanoittamalla kaupunginomisajaksi -hankkeen logo sekä yhteistyökumppanit.

Liite 2. Haastattelukutsu.

Sanoittamalla kaupunginomistajaksi kilpailu

Kiitos osallistumisestasi Humanistisen ammattikorkeakoulun järjestämään Sanoittamalla kaupunginomistajaksi sanoituskilpailuun syksyllä 2018! Kilpailu on nyt edennyt loppusuoralle, voittajasanoitukset on sävelletty ja viimeinenkin sanoitus on saanut ensiesityksensä. Linkit esityksiin löytyy osoitteesta www.biisisanoittamo.fi. Nyt onkin aika uppoutua laajemmin sanoitusten maailmaan ja tutkia, minkälaisia sanoituksia, kuvauksia kaupungeista saapui kokonaisuudessa sanoituskilpailuun!

Opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogin ylempää AMK tutkintoa ja teen opinnäytetyöni liittyen tähän kilpailuun. Tutkimukseni kohteena on kilpailuun osallistuneet sanoitukset ja tarkoitukseni on tutkia tarkemmin, minkälaisia kaupunkitarinoita syntyi. Tutkimukseni kohteena on myös sanoittajien tuntemukset ja kokemukset, joita syntyi sanoittamisen aikana.

Haastattelupyynnö sinulle sanoittaja!

Kilpailuun tuli erilaisia sanoituksia ympäri Suomea. Valitsin sanoittajien joukosta useampia henkilöitä, joihin olen yhteydessä ja sinä olet yksi heistä. Toivoisin, että vastaisit liitteenä olevan lomakkeen haastattelukysymyksiin. Saat itse valita, minkä verran kerrot ajatuksistasi. Kirjoitustyylillä on täysin vapaa - kaikki käy muutaman sanan vastauksista pidempiin tarinoihin ja mielenmaisemien kuvauksiin.

Kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista ja vastauksia käsitellään anonyymisti, eikä kenenkään henkilötietoja käsitellä tai julkaista missään vaiheessa tutkimusta. Tutkimuksessa saatetaan nostaa esille katkelmia vastauksista, mutta tällöin vastaajan henkilötietoja ei julkaista missään muodossa. Aineistoa säilytetään tutkimuksen tekemisen ajan tietokoneella, joka on lukittu salasanoilla. Aineistot hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Vastaamalla kysymyksiin annat luvan käyttää vastauksia tutkimuksen aineistona.

Halutessasi voit vastata vain osaan kysymyksistä ja jos jokin kysymys jää epäselväksi, ole rohkeasti yhteyksissä! Jos toivot, että haastattelu toteutetaan muulla tavoin kuin sähköpostitse, voimme sopia sen sijaan tapaamisen, puhelun tai verkkotapaamisen.

Vastausaikaa on 1.7.2019 asti. Tutustuessani vastauksiin saatan esittää lisäkysymyksiä, joihin vastaaminen on vapaaehtoista. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan yksi kolmen päivän lippu Flow festivaaliin, joka järjestetään Helsingissä 9.-11.8.2019.

Kiitos jo etukäteen ja ollaan yhteydessä!

Sanoittajaterveisin

Virva Lampinen

Yhteisöpedagogi YAMK opiskelija

Humanistinen ammattikorkeakoulu/Sanoittamalla kaupunginomistajaksi hanke

Liite 3. Haastattelukysymysten runko

- mistä sanoituksen idea syntyi
- mahdollinen taustatarina
- oma suhde sanoitettuun kaupunkiin
- kuvaako sanoitus omakohtaisia kokemuksia vai yleisesti kaupunkimaisemia
- miten toivot lukijan tulkitsevan sanoitusta
- minkälaisia tuntemuksia sanoittamisprosessi herätti; muistoja, tuoksuja, omakohtaisia kokemuksia
- sanoittamisen vaikutukset tapaan tarkastella ympäristöä
- mitkä tekijät vaikuttavat osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemusten syntymiseen
- aiemmat kokemukset kirjoittamisesta/sanoittamisesta
- kirjoittamisen ja luovien ilmaisukeinojen merkitys itselle
- mistä syntyi innostus osallistua sanoituskilpailuun